

Euskara eta kulturartekotasuna uztartzeko esku-hartzea hezkuntza komunitatean

EKU PROGRAMA

**KARMELE PEREZ LIZARRALDE
AMELIA BARQUÍN LÓPEZ**

Mondragon
Unibertsitatea

Humanitate eta Hezkuntza
Zientzien Fakultatea

Aitorpena - Ez komertziala - Berdin partekatu (by-nc-sa):

Ez da onartzen jatorrizko obraren erabilera komertzialik ezta eratorritako obrena ere. Eratorritako obraren banaketa jatorrizko obra arautzen duen lizentzia berberarekin egin behar da.

Lan hau Aitortu-EzKomertziala-LanEratorririkGabe Nazioarteko 4.0 Creative Commons lizentziapean partekatu daiteke.

Informazio gehiago: <https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/legalcode.eu>

**Mondragon
Unibertsitatea**

Humanitate eta Hezkuntza
Zientzien Fakultatea

**EUSKARA ETA
KULTURARTEKOTASUNA
UZTARTZEKO ESKU-HARTZEA
HEZKUNTZA KOMUNITATEAN
EKU PROGRAMA**

**KARMELE PEREZ LIZARRALDE
AMELIA BARQUÍN LÓPEZ**

**EUSKARA ETA KULTURARTEKOTASUNA
UZTARTZEKO ESKU-HARTZEA HEZKUNTZA
KOMUNITATEAN
EKU PROGRAMA**

Egileak:

Karmele Perez Lizarralde

Amelia Barquín López

Erakundea: Mondragon Unibertsitateko Humanitate
eta Hezkuntza Zientzien Fakultatea

Urtea: 2026

ISBN: 978-84-09-89713-1

Lege Gordailua: 00936-2026

Diseinua: Azk Taldea.

Inprimaketa: Gertu Inprimategia.

1. Sarrera	5-7
2. EKU Programaren aurkezpena	8-17
2.1. Prozesua	12-13
2.2. Prozesuaren izaera eta estiloa	13
2.3. Prozesuaren lan-eremuak eta urratsak	14-16
2.4. Bigarren urtetik aurrera, zer?	17
3. Egitasmoaren oinarriak: marko linguistikoa.....	18-27
3.1. Euskara, normalizazio-prozesuan dagoen hizkuntza gutxitua	20-22
3.2. Familiekiko komunikazioaren garrantzia	23
3.3. Euskararekiko jarreraren garrantzia	23-24
3.4. Familia-hizkuntzen garrantzia	24-25
3.5. Elkarrekikotasun-ariketa	25
3.6. Identitate plurala helburu	25-26
4. EKU Programa garatzeko zenbait gako.....	28-33
5. Tresnak.....	34-65
5.1. Marko linguistikoa partekatzeko saioa (irakasleentzat, familientzat, herri-eragileentzat)	38-40
5.2. Markoa laburtzeko diptikoa	41
5.3. Aldibereko itzulpena bilera eta jardueretan	42-45
5.4. Ikasturte hasierako bilera gelako guraso guztiekin	46-49
5.5. Ekaineko bilera guraso berriekekin	50
5.6. Bilerari erdozein erakundetako erabiltzaileekin	51-52
5.7. Idatzizko oharak ikastetxeko familientzat edo herriko erdozein erakundetako kideentzat	53
5.8. Ikasgelako edo erdozein erakundetako kideen arteko telegram taldeak	54-55
5.9. Komunikazioa familiek parte hartzen duten ikastetxeko organoetan	56-57
5.10. Difusio kanala telegramen	58
5.11. Jatorri atzeritarreko hizkuntzen presentzia eta trataera	59
5.12. Jatorri atzeritarreko pertsonen presentzia eta parte-hartzea ikastetxe eta erakundeetan	60
5.13. Desabantailan dauden ikasleen presentzia eta parte-hartzea eskola-orduz kanpoko jardueretan	61-62
5.14. Kulturarteko jarduerak eta jaialdiak ikastetxean eta herrian	63
5.15. Prozesuaren inguruko informazioa zabaltzea	64
5.16. Sistematizazioa	65
6. Aipatutako bibliografia.....	66-69
7. Zenbait baliabide gehigarri	70-77

Sarrera

Eskuliburu honen oinarrian programa bat dago, 2021-2022 ikasturtetik aurrera hainbat ikastetxe eta herritan garatzen joan den programa bat (berrogei baino gehiagotan eskuliburu hau idatzi den unean), Udalerri Euskaldunen Mankomunitatearen (UEMA) eta Mondragon Unibertsitateko Humanitate eta Hezkuntza Zientzien Fakultatearen (HUHEZI) aholkularitzarekin eraikitzen eta inplementatzen joan dena: «Euskara eta kulturartekotasuna hezkuntza-komunitatean», EKU laburdurarekin izendatzen duguna. Eskuliburu hau idatzi dugunok HUHEZiko irakasle ikertzaileak gara, programa diseinatu dugu eta aholkulari ari gara hainbat herritan, programa hasi zenetik gaurdaino.

Liburu honen helburua bikoitza da. Alde batetik, «Euskara eta kulturartekotasuna hezkuntza-komunitatean» programan integratuta dauden ikastetxeei eta eragileei ibilbide autonomoa erraztea programarekin jarraitzeko. Eta, beste alde batetik, liburua baliagarria izan daiteke beste ikastetxe, herri-eragile edo pertsona batzuek programa eta tresnak ezagutu ahal izateko. Beraz, liburu honetan programaren oinarriak eta inplementaziorako tresnak eskaintzen dira, lanean jarraitzeko edo lanean hasteko lagungarriak izango direlakoan.

EKU programaren teknologiaz harago, erakutsi eta sustatu nahi genukeen begirada integratua azpimarratu nahi genuke: begirada horrek euskararen erabilera eta atxikimendua sustatu nahi ditu, bai eta kulturarteko harremana ere, euskara dakitenen eta ez dakitenen artean, autoktonoen eta atzerritarren artean. Elkarrekiko errespetuan, elkarren ezagutza eta elkarrekiko parte-hartzean jartzen du azpimarra begirada horrek, eta elkarlanean ipini ditu ikastetxeak, udalak eta herrietako beste hainbat gizarte- eta hezkuntza-eragile. Begirada horrek giro eta urrats interesgarriak eragin ditu hainbat herritan, eta hezkuntza-komunitate hedatua eraikitzeko aukera eskaini digu.

Liburua zazpi ataletan banatuta dago. Sarrera honen ondoren, EKU programaren aurkezpena egin da eta prozesuaren gakoak eskaini dira. Hirugarren atalean euskararen eta kulturartekotasunaren arteko harremanak azaldu dira, bai eta harreman horiek sustatzeko eta garatzeko oinarriak ere. Hurrengo atalean EKU programa garatzeko zenbait gakori heldu zaio. Bosgarren atalean,

programan erabiltzen diren tresnak daude. Azken bi ataletan, liburuan aipatutako bibliografia eta material eta bibliografia osagarri eta komentatua gehitu dira.

Testua gaztelaniaz ere argitaratzea erabaki dugu, euskaraz ez dakiten herritarrek ere programa ezagutu eta bertan integratzeko. Desiragarria izango litzateke eduki hau bizilagun berriek hitz egiten dituzten beste hizkuntza batzuetan ere egotea, eta espero dugu laster posible izango dela, teknologia lagun, ziur aski. Izan ere, elkarlanerako proposamena den neurrian, ulermena errazteko estrategia baliagarria da itzulpena. Bide batez, gure mugetatik kanpo EKU programaren berri jasotzeko aukera ere eskaintzen du itzulpenak. Balio beza erakusteko kulturarteko testuinguru batean hizkuntza gutxitu bat harrera-, erabilera- eta integrazio-hizkuntza gisa nola landu daitekeen.

Ohar terminologiko bat. "Gurasoak" eta "familiak" hitzak zentzu zabalean erabiliko ditugu. Horrela deitzen diegu, alegia, haurrak hazteko eta zaintzeko lanak egiten dituzten pertsonen (ahaidetasun mota desberdinak izan ditzaketenak, tutoreak izan daitezkeenak eta abar).

EKU Programaren aurkezpena

2

EKU Programaren aurkezpena

EKU programaren helburua argi jasota dago izenean bertan: hezkuntza-komunitatean, ikastetxean eta herrian euskara erdigunean jartzea eta euskaraz ahalik eta gehien egitea eta, aldi berean, euskaraz ez dakiten familiei (atzerritik etorritakoei zein autoktonoei) informazioa eta parte-hartzea erraztea. Alegia, euskararen erabilera sustatzea eta, aldi berean, kulturartekotasuna eraikitzea. Horretarako, a) elkarren arteko komunikazio-egoerak aztertu eta linguistikoki kudeatu behar dira, eta b) pertsona guztien parte hartzeko aukerak aztertu eta erraztu behar dira. Bi ildo horiek dinamizatzeko, 16 tresna sortu dira. Aurrerago azalduko dira.

2021-2022 ikasturtean, esperientzia pilotu bat jarri zen abian Gipuzkoako herri batean, Zaldibian. Ekimena Zaldibiako Lardizabal eskolan sortu zen, eta martxan jarraitzen du harrezkero. Hurrengo urteetan programa hainbat herritara hedatu da (berrogeita bost dira gida hau idatzi den unean, Euskal Autonomia Erkidegoan eta Nafarroako Foru Komunitatean), eta haren eragina eskolaz harago hedatu da. Programa UEMAKo udalerrietan adierazitako kezka eta premia bati erantzuteko jaio zen: nola jokatu linguistikoki eguneroko egoeretan euskararen erabilera oso altua duten eta arnasmugak jabetzen diren herrietan, atzeritik etortzen diren herritarren kopurua hazten ari den garai batean.

Udalerri euskaldunetako ikastetxeek euskaraz garatu dituzte familiekiko komunikazioa eta familien parte-hartzea gaurdaino. Azken urteotan, atzeritik etorritako gurasoek ez dakite euskaraz, kasu gehienetan. Gainera, harrera-gizartearen gako batzuk ez dituzte ondo ezagutzen, eta autoktonoekiko distantzia sozial eta kulturala ere kontuan izan behar da; egoerari heltzea garrantzitsua da, beraz.

Kezka horren adierazgarri, honela adierazi zuen Eider Amundarainek, Lardizabal eskolako zuzendariak, prozesuaren abiapuntua: «Gure eskolan geneukan erronka bat edo korapilo bat, eta ez genekien nola askatu. Ez genekien nola uztartu euskara hutsean bizitzea arnasmugea den herri batean, baina, aldi berean, euskaraz ez zekiten familiek eskolan parte hartzea. Eta parte-hartze hori gertatzeko garaian euskara oztopo bat zen. Orduan, korapilo bat zen, eta korapilo hori askatu nahian hasi ginen bide hau egiten». Felicia Tomé ama errumaniarrak honela azaltzen zuen korapilo hori: *«Al principio me pareció raro, porque no se entendía nada de lo*

que se decía, porque era todo en euskera. Acudimos a la directora y le dijimos que necesitábamos una ayuda, las familias que somos de fuera necesitamos una traducción». Ama bera kexu zen, hizkuntza-alderdiak zirela medio, familia batzuek ezin zutela parte hartu eskolako erabaki-eremuetan, eta guraso batzuek parte hartzeko interesa zuten. Hor ditugu, laburbilduta, programa honen jomugan ditugun erronkak: testuinguru kulturantzunetan nola jarraitu ohiko egoeretan euskaraz egiten, gaztelaniarekin ordezkatu gabe, eta nola lortu euskara ulertzen ez duten pertsonak ere parte izan eta senti daitezen.

Prozesuaren hasieran, HUHEZIKo irakasle-ikerlariok UEMAKo eta Zaldibiako eragileekin elkartu ginen, egoera aztertu genuen, eta hari erantzuteko esku-hartzea diseinatu genuen. Lehen esan bezala, esku-hartze hori hedatzen joan da ikastetxe eta herri gehiagotara, eta UEMAn ez dauden herrietara ere hedatzen hasi da. Herri horietan, euskararen ezagutza eta erabilera baxuagoak dira, eta, euskaraz ez dakitenen artean, atzeritar jatorriko bizilagunak baino gehiago dira beste profil bateko pertsonak: Espainiako Estatuko beste erkidegoetatik etorriak edo Euskal Herrian jaio eta euskaraz ez dakiten pertsonak (batzuetan euskararekiko jarrera ezkorra dutenak, gainera). Ikusi dugu UEMAKo herrietan baliatutako hainbat estrategia transferigarriak direla testuinguru horietara ere, nahiz eta batzuetan diskurtsoak eta esku-hartze batzuk apur bat egokitu behar diren. Programa bizia dela diogu, eta tokian tokiko egoera eta beharren arabera moldatu daitekeela, tokian tokiko jitea har dezakeelako eta bide berriak bilatu ahal dituelako. Hedapen horren harira, UEMAKo aholkulariak UEMAn dauden herrietako prozesuez arduratzen dira, eta HUHEZIKo aholkulariak, UEMATik kanpoko herrietakoez, beti ere bi erakundeen arteko lankidetzan lagun. HUHEZIKo aholkulariok tresna berriak diseinatzeko eta proposatzeko jarraitzen dugu, premiak eta aukerak sortu ahal.

Jarraitu baino lehen, alderdi bat argitu nahiko genuke: kontziente bagara ere immigrazioa euskararentzat erronka dela (beste erronka batzuen artean), gure diskurtsoan euskara eta etorkinak ez dira kontrajartzen, ez dira antagonistak (Barquín, 2023a). Euskarak ez ditu etsai etorkinak; alderantziz, etorkinak horrela hartzea euskararen beraren kalterako izan daiteke. Etorkinak konplize potentzialak izan daitezke, baldin eta horrela tratatzen badira. Eta

haien seme-alabak oraingo eta etorkizuneko euskaldunak dira. Hori errazteko, estrategia eta tresnak arakatzen eta esperimentatzen jarraitu behar dugu, eta proiektu partekatuak taxutzen ere bai.

Bestalde, komunitate hedatuaz ere hitz egiten dugu; izan ere, herri bateko hezkuntza-ekosistema ez dute ikastetxeek soilik osatzen. Eskolatik harago presente dauden eragileak ere parte dira: kirola, dantza, musika, ludoteka, liburutegia, gazte-txokoa, emakumeen taldea, etorkinen elkarte, bizilagunen elkarte, merkataritza-elkarte... Eta udala, noski: udaleko politikariak eta langileak. Izan ere, herri batzuetan EKU eskolatik harago joan da, eta aipatutako dimentsioetan izan du eragina.

2.1 Prozesua

Prozesua gauzatzeko, talde eragileak osatu behar dira. Ikastetxe bakoitzak bere talde eragilea eratuko du; alegia, ikasturtean zehar programa dinamizatzeko ekipo txikia. Osaera honako hau izan daiteke: zuzendaria eta zuzendaritzako edo klaustroko beste kide bat eta gutxienez bi guraso (komeni da bat behintzat atzeritar jatorrikoa edota ez euskalduna izatea). Ikastetxearen neurriaren arabera, etapako irakasle bat eta guraso bat izan daitezke talde eragileko parte. Programa herri mailan garatzen bada, talde eragile hedatua osatuko da: ikastetxeko edo ikastetxeetako talde eragileez gain, udaleko bizpahiru pertsona egon daitezke (udaleko talde eragilea osatuko dutenak), eta herri mailako beste hiruzpalau eragile ere bai. Azken horiek goian aipatutako eremuetakoak izan daitezke: kirola, aisialdia...

Herri-eragile guztiak ez dira, beraz, talde eragile hedatuko parte izango, asko direlako, baina, prozesuaren une batzuetan, haiek ere har dezakete parte saio batzuetan, irizpideak eta tresnak ezagutzeko eta inplementatzeko aukera izateko.

Herri gehienetan, lan-eremu eta lan-talde hau propio sortu da EKUri erantzuteko. Eginkizun horretan, ezinbestekoa izan da udaleko euskara- eta hezkuntza-teknikarien edota zinegotzien konplizitatea eta elkarlana. Urteek aurrera egin ahala, ordea, herrietako hezkuntza-mahai edo hezkuntza-foroekin egin dugu topo, eta, kasu horietan,

horiek bihurtu dira herriko talde eragilearen muina. Garrantzitsuak izango dira foro horiek programari jarraipena egiteko, programa foro horietako dinamikan integratu eta sistematizatzeko, eta, horrenbestez, iraunkortasuna bermatzeko.

2.2 Prozesuaren izaera eta estiloa

Prozesua dinamikoa eta ziurgabea da. Izan ere, parte-hartzaileek hasieratik jakin behar dute prozesua ez dela «perfektua» izango, gorabeherak egongo direla; malgua izango da, eta testuinguru bakoitzera egokitu beharrekoa. Horrek esan nahi du ezin izango dela den-dena aurreikusi eta estrategia batzuk ez direla beti ederto aterako, edo parte-hartzaileek nahiko luketen bezala, behintzat. «Hurrengoan hobeto» izan da behin baino gehiagotan erabilitako esaldi bat.

Bestalde, asmoa da eremu batzuetan hobekuntzak egitea, ez den-dena azkar konpontzea; euskararen biziberritzearen bidea konplexua da, kulturartekotasuna eraikitzea ere bai, eta gure helburua erronkara erpin jakin batzuetatik hurbiltzea da, ez testuinguruan agertzen diren erronka guztiei erantzutea; besteak beste, erronka batzuk ez daudelako EKUren esku, parte-hartzaileek behin eta berriz aipatzen duten eskola-segregazioaren auzia, kasu.

EKUren izaeran, jokatzeko estilo bat ere badago. Giro adeitsua bultzatzea ezinbesteko printzipioa da: begirunea, gertutasuna eta umore ona. Horrek ez du esan nahi prozesuan zehar une batzuetan kezka, bidegabekeria sentsazioak eta minak agertzen ez direnik. Horretarako aukera ere egon behar da, eta esperientziak eta ikuspegi desberdinak atera behar dira; baina, ondoren, aurrera jarraitu behar da, jarrera eraikitzailearekin. Proposamen honek indar performatiboa izan du, hein batean, eta prozesuaren izaerari eragin dio: ohiko haserre- eta eraso-girotik alde eginda, elkarrekikotasun-ariketa abegikorra sustatu du.

2.3 Prozesuaren lan-eremuak eta urratsak

Prozesuak sei urrats ditu, eta urrats horien arabera erabakitzen da hezkuntza-komunitate bakoitzeko kronograma. Hona hemen prozesu bakoitzaren hasieran egiten den proposamena, arian-arian egokitu daitekeena:

	Gaia problematizatu	Prozesua adostu eta tresnak aurkeztu	Prozesua martxan jarri	Tresnak inplementatu	Inplementazioa aztertu eta sistematizatzeko gakoak identifikatu	Hurrengo urratsak adostu
SAIOAK TALDE ERAGILEAREKIN	Erronkak adostu eta markoa partekatu MAIATZA	Tresnak eta prozesua landu EKAINA	Jarraipen bilera (ikastetxeko TEarekin) ABENDUA	Jarraipen bilera OTSAILA	Prozesuaren emaitzak MAIATZA	Itxiera eta hurrengo urratsak EKAINA
SAIOAK IRAKASLEEKIN			Bi saio markoa eta tresnak lantzeko IRAILA	Kulturartekotasunean sakontzeko saioa irakasleekin MARTXOA	Ikastetxeetan prozesuaren ebaluazioa MAIATZA	
SAIOAK FAMILIEKIN			Bi saio markoa eta tresnak lantzeko IRAILA/URRIA	Kulturartekotasunean sakontzeko saioa herritarrekin		
SAIOAK HERRIKO ERAGILEEKIN			Bi saio markoa eta tresnak lantzeko AZAROA	MARTXOA	Udalarekin / herri eragileekin ebaluazioa MAIATZA	

Irudian ikusten den moduan, prozesuak hainbat lan-espazio zabaltzen ditu, eremuka antolatuta. Eremu horiek honako hauek dira:

1. **Talde eragileen lan-eremua:** mintegiak antolatzen dira herriko talde eragile osoarekin zein ikastetxe(eta)ko eta udaleko talde eragileekin.
2. **Irakasleen lan-eremua:** mintegiak antolatzen dira ikastetxeetako klaustrakideekin.
3. **Familien lan-eremua:** mintegiak antolatzen dira familia-elkarteekin edota familia guztiekin.
4. **Herri-eragileen lan-eremua:** programak herrian hartzen duen dimentsioaren arabera, mintegiak antolatzen dira udaleko teknikari, alkate eta zinegotziekin zein bestelako herri-eragile batzuekin (ludoteka, liburutegia, eskola-kirola, kirol-elkarteak...).

Eremukako espazioek aukera eskaintzen dute gogoeta eta lanketa espezifiko eta kokatuak egiteko eremu bakoitzak dituen behar eta erronken arabera.

Prozesuaren urratsek aipatutako lan-eremuak zeharkatzen dituzte. Hona hemen urrats horien ezaugarriak:

1. **Gaiaren problematizazioa:** lehen urrats honetan, herriko talde eragilea lehen aldiz biltzen da egoera aztertzeko, gakoak eta erronkak identifikatzeko eta helburuak finkatzeko. Marko linguistikoa partekatzeak lagundu egiten du eginkizun horietan.
Data: ikastetxeetan tresnen lanketa ikasturte hasieran abiatzen denez, lehenengo urrats hau aurreko maiatzean edo ekainean egitea komeni da.
2. **Prozesuaren adostasuna eta tresnen aurkezpena:** bigarren urrats honetan, herriko talde eragilea elkartzen da hizkuntza-trataera berezitua behar duten egoera komunikatiboak identifikatzeko, tresnak aztertzeko eta talde eragileko eragile bakoitzak horiek non eta nola aplikatu ditzakeen aztertzeko. Horrez gain, hezkuntza-komunitatearekin egingo diren urratsak,

jarduerak eta epeak adosten dira, eta bakoitzak bere erakundeko prozesua eta talde eragilea antolatze arduraren hartzen du.

Data: ikastetxeetan tresnen lanketa ikasturte hasieran abiatzen denez, bigarren urrats hau aurreko ekainean egitea komeni da.

3. **Prozesua martxan jartzea:** hirugarren urrats honetan, ikasturte hasieran ikastetxeko irakasle eta gurasoekin zein interesatuta dauden herri-eragileekin hizkuntza-markoa partekatzeko saio bat egiten da, eta, ondoren, esku hartzeko tresnak lantzen dira, erakunde bakoitzeko partaideek erabaki dezaten zein tresna izango diren lagungarri beren esku-hartze eremuetan eta nola egokituko dituzten.

Data: ikasturte hasiera. Irakasleen kasuan, garrantzitsua da familiekin egin ohi duten ikasturte hasierako bilera baino lehen egitea lanketa, tresna batzuen inplementazioa bertan hasiko baita.

4. **Tresnen inplementazioa:** ikasturtean zehar, tresnak aplikatu egiten dira; alegia, erakunde bakoitzak bere praktikan lagungarri zaizkion esku-hartze estrategiak inplementatu eta horien balorazio-orriak jasotzen ditu. Horretarako, garrantzitsua da erakunde bakoitzaren talde eragilea, bera izango baita ikasturtean zehar erakundeko ardura hartu eta bere esku-hartzea dinamizatzeko duena.

Data: ikasturtean zehar.

5. **Inplementazioaren azterketa:** aholkulariek urtean zehar erakundeetatik jasotako balorazio-orrien azterketa eginda, ikastetxeetako talde eragileekin lehenengo, eta herriko talde eragile osoarekin ondoren, egindako ekintzak eta inplementatutako tresnak aztertu eta ebaluatu egiten dira, eta hobetzeko edo egokitzeko irizpideak ere proposatzen dira.

Data: maiatza.

6. **Hurrengo urratsen eta sistematizazioaren proposamena:** herriko talde eragileak urteko prozesua ebaluatzen du, tresnetan egiteko egokitzapenak adosten dira, eta erabakitzen da zein izango diren hurrengo urratsak: zein tresna sistematizatuko diren eta zein izango den hurrengo ikasturteko dinamika, besteak beste.

Data: ekaina.

2.4 Bigarren urtetik aurrera, zer?

Orain arte azaldutako prozesua aholkularien laguntzarekin egin izan da, eta aholkularitza horrek finantzaketa behar izan du. Bihoakie hemendik gure esker ona hainbat herritako prozesuak finantzatu dituzten udalei, Hizkuntza Politikako Sailburuordetzari, Gipuzkoako eta Bizkaiko Foru Aldundiei eta UEMari. Prozesuaren dimentsioaren eta finantzatzeko aukeraren arabera, bigarren urtea aholkulariokin egin daiteke edo ez.

Bigarren urtean, tresnen inplementazioak aurrera jarraitzen du, beraz, lehenengo urtearen bukaeran jorratu behar da egindako aldaketak nola sistematizatu: ekintza eta aldaketa horiek erakundeko zein dinamikaren edo antolakuntzaren bidez egonkortuko dira?, zein dokumentutan jasotzea komeni da?, nork izango du horien jarraipena egiteko ardura? Sistematizatzearahalegin horretan, garrantzitsua izango da erakundeko edo herriko lidergoa finkatzea, alegia, erakundeko edo herriko mahairen batean dinamizatzen jarraitu behar da programa, bestela eguneroko dinamikan urtzeko eta ezerezean gelditzeko arriskua izango baitu. Kanpoko aholkulariak izan edo ez, badira eutsi behar diren ekintza batzuk: ikastetxeetara iristen diren irakasle eta familia berriekin edo bestelako erakundeetako eragile berriekin hizkuntza-markoa partekatzea, euskara eta kulturartekotasuna artikulatzeko begirada eta jarrera garatzeko gogoetan sakontzea, erakundean gauzatutako aldaketetan eta tresnetan sakontzea... Horiek guztiak garraiatzeko mekanismoak eta pertsonak zehaztuta egon behar dira, eta horretarako talde eragileak mantendu behar dira, nahiz eta partaide batzuk aldatzen joan.

Egitasmoaren oinarriak: marko linguistikoa

3

Egitasmoaren oinarriak: marko linguistikoa

Prozesuaren hasieran saio bat egiten da non marko linguistikoa partekatzen den prozesuko partaide guztiekin. Programan parte hartzen duten eragile guztiekin, jarduera berbera egiten dugu lehenengo urtean, saio bat kolektibo bakoitzarekin. Prozesuan sortu den lehen tresna da, eta bertan jorratzen eta azaltzen da EKUn oinarri teorikoa. Eduki horiek ez dira soilik hezkuntza-eremuan esperimentatu eta ikasitakoak, soziolinguistikatik eta kulturarteko elkarbizitzaren arloetatik ere ekarri dira. Asmoa da EKUn oinarriak, helburuak eta partaideei egokitzen zaizkien alderdi eta kontzeptu lagungarriak modu errazean partekatzea.

Profil ezberdinei begira aukeratu dira edukiok, autoktonoei eta atzeritarrei begira, euskaldunei eta euskaldunak ez direnei begira. Denentzako mezuak eta azalpenak behar ditugu, denen arteko gogoeta partekatua sustatu nahi delako. Erabilitako diskursoaren abiapuntua eta azken xedea familia guztien seme-alabak dira: gurasoek euskaraz jakin edo ez jakin, ume guztiak euskaldunak dira, etxean edo eskolan euskara ikasten ari dira, euskal gizartean bizi dira, eta, beraz, euskararekin lotutako premia batzuk dituzte, familien, irakasleen eta herriaren aldetik ase behar direnak. Horretarako, gurasoek, irakasleek eta herriko bestelako eragileek partekatu egin behar dute zein diren testuinguru linguistikoaren gakoak, zer dagoen jokoan eta zein izan daitezkeen garatzeko estrategiak familia guztien umeen hobe beharrez, eta, bide batez, euskararen eta herriaren hobe beharrez. Jarraian azalduko ditugu, labur, markoa osatzen duten gai nagusiak.

3.1 Euskara, normalizazio-prozesuan dagoen hizkuntza gutxitua

Euskararen egoeraren eta erabileraren zenbait gako kontuan izan behar ditugu gogoetarako abiapuntuan. Euskaldunek ez ezik, euskaraz ez dakitenek ere ezagutu eta ulertu behar dituzte euskararen egoerarekin eta erabilerarekin tematzearren arrazoiak; izan ere, inork ez dizkie azaldu ohi, herritar berriei ez zaielako oraindik harrera linguistikoa modu sistematikoan eskaintzen, udalerrri askotan (Zapata, 2016, 2021). Hasteko, egoera soziolinguistikoaren

desoreka eta euskararen egoera minorizatua azaldu behar zaizkie, eta baita euskarak eremu bakoitzean duen estatua ere: esan behar zaie euskara ofiziala dela EAEn gaztelaniarekin batera, Nafarroa eremuka zatikatuta dagoela eta, horren arabera, herritarrei hizkuntza-eskubide ezberdinak aitortzen zaizkiela, eta Ipar Euskal Herrian euskarak ez duela inolako ofizialtasunik. Zehaztu behar da, gainera, EAEn euskara ofiziala izan arren ez dagoela gaztelaniaren egoera berean, euskara jakitea ez baita derrigorrezkoa eta gaztelania jakitea, aldiz, bai.

Garrantzitsua da euskararen egoera minorizatuaren arrazoiak eta ondorioak ezagutzea, labur bada ere, baita euskara egoera ahul eta mehatxatuan dagoela jakitea ere. Euskararen zapalkuntzaren memoria jasoa dute zenbait egilek (Torrealdei, 1998; Izagirre, 2010; Anaut, 2013), eta, memoria horren harira, argi dago «euskararen atzerakada ez dela berez gertatu, atzerakada indusitua ere izan dela» (Iurrebaso eta Goikoetxea, 2025:31). Atzerakada lehenagotik hasia bazen ere, faktore erabakigarriak izan ziren frankismo garaiko debeku eta jazarpena, 1960ko hamarkadako industrializazio-prozesua eta horrekin etorritako biztanle-mugimendu handia, bai estatuko pertsona asko etorri zirelako, bai eta landa-eremutik industria-eremuetara jende asko joan zelako ere. Bizitako sufrimenduek eraginda, familia askok erabaki zuten euskararen transmisioa etetea, beren seme-alabei bizitza erraztuko zietelakoan.

Galera horren kontzientzia hartuta, euskara berreskuratzeko prozesu indartsua abiatu zen 1970eko hamarkadatik aurrera, bereziki kultur mugimendu handi baten, euskararen estandarizazioaren, euskaldunen atxikimendu zein saretzearen eta hezkuntzaren eskutik. Esan dezakegu hezkuntza izan dela, bereziki EAEn, euskara berreskuratzeko ibilbidean egindako apustu nagusia, eta, horren eraginez, euskarazko hezkuntzara bideratzen dira euskaldun zein euskaldun ez diren familietako haur gehienak.

Lan eskerga egin den arren, euskararen ezagutza hobetzea eta erabilera areagotzea erronka handiak dira oraindik. Egia da ezagutza eta erabilera ez direla baliokideak, eta hizkuntza jakiteak ez duela berez esan nahi hiztunak erabiliko duenik (Soziolinguistika Klusterra, 2022; Eusko Jaurlaritzako Kultura eta Hizkuntza Politika Saila, 2023; Iurrebaso, 2024). Baina egia da, halaber, harreman estua

dutela biek; izan ere, gaitasunak jartzen du erabileraren zorua, hizkuntza batean edo bestean dugun erraztasunak baldintzatzen baitu gure jarduna, eta, beste norabidean, erabilerak ezagutza garatzen laguntzen du (Iurrebaso eta Goikoetxea, 2025). Elkarren baldintzatzaile eta eragile dira, beraz, eta bietan eragiten jarraitu behar dugu.

Eta ezagutzaren eta erabileraren garapenaz ari garelarik, garrantzitsua da «arnasgune» kontzeptua, eta euskarak hegemonia duen espazioen funtzioa eta garrantzia (Fishman, 1991; Zalbide, 2016, 2019). Espazio horietan, hizkuntzak aukera dauka bere ahalmen guztiak garatzeko, eta oso garrantzitsuak dira hizkuntza gutxitu baten iraupenerako.

Harira dator, baita ere, gogoraraztea euskal hiztunek eskubidea dutela euskara erabiltzeko eta euskaraz bizitzeko, eta euskara erabiltzen «tematzea» ez dela euskaraz ez dakiten pertsonetikiko adeitasun edo edukazio falta —maiz leporatu izan zaien karga, eta sentitzera ere iritsi direna— (Belmar, 2024), justiziaren aldeko jokaera baizik, eta baita eskubide eta premia pertsonal eta soziala ere. Aipagarriak dira, gainera, familia atzeritarren umeei euskara ikasteak ekarri ahal dizkien onurak eta, aitzitik, ez ikasteak ekarri ahal dizkien desabantailak (Barquín, 2008).

Orain arte zerrendatutako edukiak ezagunak dira euskaldunentzat (ez denak denentzat), baina, hein handi batean, ez dira ezagunak beste herrialde batzuetatik etorritakoentzat, ezta autoktono ez euskaldun batzuentzat ere. Aipatutako alderdiak atzeritar jatorrikoekin jorratzea, de facto, harrera linguistiko moduko jarduera bihurtzen da, non egoera ulertzeko elementu batzuk eskaintzen zaizkien bizilagun horiei, giro inklusibo batean, konfiantzazkoan. Bide batez, euskaldun batzuen diskurtsoa garatzeko eta kontzientzia areagotzeko ere baliagarriak izaten dira edukiok, programaren barruan egindako saioetan euskaldunek maiz esan izan duten bezala.

3.2 Familiekiko komunikazioaren garrantzia

Euskaraz —oraindik— jakin ez arren, garrantzitsua da ikastetxeko familia guztiek informazioa jasotzea eta parte hartzeko aukerak izatea. Are gehiago arlo sozioekonomikoan eta kulturean desabantailan dauden familien kasuan. Eta ez soilik haien umeen mesederako eta haien umeen eskola-ibilbidea errazteko, baizik eta denontzat beharrezkoa delako gizarte-kohesioa sustatzeko eta giro adeitsua eraikitzeke, horrexek ahalbidetuko baitu familiak komunitatearen partaide sentitzea eta komunitateko egitasmoetan parte hartzea (Quintas, Arratibel eta Barquín, 2022). Baina komunikazioa bermatzeko modua ez da denok elkartzen garenean denok gaztelaniaz egitea, orain arte hainbatean pentsatu eta egin izan den bezala... Bide berriak urratu behar dira, beraz, komunikazio hori bermatzeko. Esan gabe doa herri/auzo/hiri mailan ere areagotu egin behar direla herritar guztientzako informazioa eta parte hartzeko aukerak.

3.3 Euskararekiko jarreraren garrantzia

Guraso batzuek ez dakite euskaraz, eta programa honek ikastera animatu nahi ditu: gutxi, dezente, asko... bakoitzak ahal duena. Badakigu atzeritik etorritakoen artean asko ez direla ikasten ari (Begirune Fundazioa, 2023). Baina, aita-amek euskara jakin ala ez jakin, garrantzitsua da kontziente izatea beren umei euskararekiko jarrera positiboa transmititzea axola handiko kontua dela; izan ere, euskara ezinbesteko tresna da umeentzat eskolako ibilbidean, eta, ikaste-prozesuan, hizkuntzarekiko jarrera faktore laguntzailea ala oztopatzailea izan daiteke. Horretarako, estrategia errazak partekatzen dira familiek: etxean euskararen aldeko mezu positiboak ematea, umeek produktu kulturalak euskaraz goza ditzaten bultzatzea edo aisialdian euskaraz aritu daitezen animatzea (Goikoetxea, Barquín eta Quintas 2025). Mezu horri eutsi zaio azken hamarkadetan familientzat sortutako hainbat gida eta materialetan (ikus, adibidez, Nafarroako Euskara Zerbitzua, 2008, 2011; Barquín,

2023b). Horrekin guztiarekin, familiek beren hizkuntza-politika planifikatzeko (Hollebeke, Struys eta Agirdag, 2020) irizpide batzuk ematen ari gara.

3.4 Familia-hizkuntzen garrantzia

Alderdi honi ez zaio duen garrantzia ematen kasu askotan, eta arreta merezi du. Izan ere, hainbat ikerketak erakusten du familia barruan erabiltzen den hizkuntzaren gaineko praktikak eta sinismenak lotuta daudela haurren emaitza linguistiko, emozional eta kognitiboekin (Hollebeke, Struys eta Agirdag, 2020).

Eskolako eta herriko eragileek ulertu behar dute familien hizkuntzekiko estimua ere adierazi behar dutela, eta hausnartu behar dute nola jokatu, oinarrizko elkarrekikotasunaren izenean. Horretarako, eskolan martxan jar daitezkeen estrategia zehatzak partekatzen dira. Familiekin partekatzen dugu, halaber, zein garrantzitsua den etxeko hizkuntza(k) seme-alabei transmititzea, eta zer onura ekarriko dizkien horrek umeei eta komunitate osoari (Coelho, Oller eta Serra, 2013); besteak beste, etxeko hizkuntza norbere identitatearen parte delako (Maalouf, 1998), eta familientzat eta komunitate osoarentzat baliabide garrantzitsua delako. Izan ere, hizkuntza ofizialak eta etxeko hizkuntzak dakizkiten herritarrak bitarteko baliotsuak izan daitezke harremanak eta elkarbizitza ehuntzeko, egin dezaketen zubi-lanari esker.

Kontuan izan behar da, gainera, lehen hizkuntza funtsezkoa dela garapen kognitiborako, eta hori bereziki nabarmena da oso txikitan etorri ez diren ikasleen kasuan. Hizkuntza berria ikasi bitartean, pentsatzen, gogoeta egiten, beste eduki batzuk ikasten... jarraitu behar dute, eta horretarako tresna oso eta konplexu bat behar dute, hau da, ordura arte etxean garatu duten hizkuntza. Beraz, lehen hizkuntza ondo ikastea eta erabiltzea abantailatzat jotzen dugu, eta gainera eskolako hizkuntzak ikasteko oinarri ere bada, hortixe egiten baitira lehen transferentziak beste hizkuntzak ikasten direnean (Cummins, 2017).

Ez dezagun ahaztu, bestalde, euskaldunak ez diren familien etxeetan gehien erabiltzen den hizkuntza gaztelania dela (Espainiako

Estatuko beste erkidego batzuetatik etorri direlako edo euskara ez dakiten autoktonoak direlako). Gure testuinguruan, gaztelaniak, hegemonikoa den heinean, ez du babes berezirik behar, baina ume gaztelaniadunek ere jaso behar dute beren etxeko hizkuntza estimatua delako mezua (Barquín, 2008). Finean, etxeko hizkuntzen trataerak eskolaren eta familiaren hizkuntza-politikan eragin behar du, baita herriko hizkuntza-politikan ere.

3.5 Elkarrekikotasun-ariketa

Prozesuak hizkuntza ezberdinetako hiztunen arteko konplizitatea ehundu nahi du. Amin Maaloufek (1998: 60) gakoa elkarrekikotasuna dela azaldu zuen:

Bestearengana erabakitasunez joateko, besoak zabalik eta burua tente eduki behar dira, eta ezin dira besoak zabalik izan burua tente eramanda baizik. Ematen den pauso bakoitzean, sentitzen bada beretarrei traizio egiten zaiela eta norbere buruari uko egiten zaiola, bestearenganako hurbilketa biziata egongo da; ikasten ari naizen hizkuntzaren hiztunak nire hizkuntza errespetatzen ez badu, haren hizkuntza mintzatzeak irekitasun-keinu izateari utziko dio, eta mendekotasun- eta sumisio-ekintza bihurtuko da (liburu honen egileok itzulia).

Azken hori «euskara-jendeak» (Xamar, 2006) ondo ezagutzen duen sentimendua izanik, asmoa da konplizitateak, elkar ulermena, elkarren arteko kontzesioak eta hitzarmenak egiteko espazioak eta giroa sustatzea. Aurrerago azalduko diren hainbat tresna elkarrekikotasunaren argitan ulertzen dira, elkarrekiko begiradan eta elkarrekiko ahaleginean oinarrituta.

3.6 Identitate plurala helburu

Maaloufen (1998) gogoetatik abiatuta, gure markoaren barruan identitate pluralaren kontzeptua jorratzen da, identitate-mota

hori erraztea baita gure proposamena komunitate osoarentzat. Horren arabera, atzerritar jatorriko familien umeak ere «bertakoak» dira —berdin dio non jaioak diren—, eta aldi berean familiek transmititutako jatorriarekiko lotura ere senti dezakete. Hartara, ez dute zertan jaso nongotasun bakarra aukeratu behar dutelako mezurik, eta ez dute zertan sentitu bestea traizionatzen ari direla. Alderantziz, gizarte, komunitate, kultura edo lurralde bat baino gehiagorekiko atxikimendua esperimenta dezakete (Maalouf, 1998). Hala ere, harrera-gizartean hedatuen dagoen ikuspegiaren arabera, etorkinen seme-alabek familiaren jatorriarekin baino ez daukate lotura, are gehiago ume eta gazte arrazializatuen kasuan (Urizar, Barquín eta Jiménez de Aberasturi, 2023); ikuspegi hori hedatuta dago haien familietan eta irakasleen artean ere. Eta hori linguistikoki islatzen da, adibidez, Euskal Herriko euskaldun bat guraso atzerritarrak dituen haur euskaldun bati gaztelaniaz mintzatzen zaionean. UEMAk 2023ko azaroan abiatu zuen kanpaina batek joera horren kontrako kontzientzia suspertu nahi izan zuen. Izan ere, ume eta gazte horiek harrera-gizartean hazten eta ikasten ari dira, eta bertako erreferentziak berenak ere badira.

Bestalde, umeak eta gazteak bertako edo hemengo sentitzea lagungarria izan daiteke euskara berezkotzat hartzeko, eta ez soilik autoktonoen ondorengoen ondare gisa (Barquín, 2009; Urizar, Barquín eta Jiménez de Aberasturi, 2023). Identitate hori besteekiko elkarrekintzan eraikitzen da, eta eraikuntza horretan garrantzitsuak dira irakasleen, senideen eta herriko bizilagunen begirada eta trataera.

EKU Programa garatzeko zenbait gako

4

EKU Programa garatzeko zenbait gako

Badira urtetako prozesuetatik ikasitako alderdi/ikaskizun batzuk, kontuan hartzeko gako iruditzen zaizkigunak:

- **Prozesua** garrantzitsua da. Erabakigarria da hasieratik partaide guztiek programaren izaera ondo ulertzea, prozesu batez ari garela ulertzea, ez berehalako aldaketez. Prozesua egin egin behar da, beraz. Horrek esan nahi du hasieratik hitz egin behar dela prozesuaren izaeraz, inplikazioez eta bakoitzaren rolaz eta erantzukizunez; bestela, programa denona eta aldi berean inorena ere ez izateko arriskua dago.
- **Erantzukizuna partekatua** da. Hezkuntza-komunitatean eta herrian arriskua dago pentsatzeko aholkulariak direla prozesua inplementatuko dutenak eta aldaketa ekarriko dutenak, baina hori ez da horrela. Talde eragileak kudeatu eta dinamizatzen du prozesua, eta eskolek eta herriak eramaten dute prozesua aurrera, jakinda horrek denbora eta ahalegina eskatuko dizkiela. Prozesuan parte hartzea borondatezkoa da, komunitateak eta talde eragileko partaideek erabakitzen dute, eta prozesuan erantzukideak dira guztiak.
- **Hezkuntza-komunitateko eragileak** dira protagonista eta ekintzaile. Prozesua batez ere eskolan eta familietan ardaztu da, eta, hainbat herritan, herriko beste eragile batzuk ere parte hartzen ari dira. Oihartzuna umeenganaino helduko da, umeak baitira, hein handi batean, denontzat oinarrian dauden interes nagusia. Hain zuzen ere, umeen erabilera da askotan azaleratzen den kezka nagusia hezkuntza-komunitatean. EKU kezka horretara hurbiltzen da erpin jakin batetik: helduen ekarpenaren eta ekintzailetzaren aldetik.
- **Intentsitate baxua** du, baina zorrotasuna eskatzen du. Prozesuak ez ditu denbora eta ahalegin handia eskatzen etengabe, baina baditu lan-une trinko batzuk, eta gaiarekiko arreta ikasturte osoan zehar zaindu behar da, behar duen sendotasunez aurrera jarraituko badu. Tentsio horri hilabeteetan zehar eustea erabakigarria da. Talde eragilearen ardura da tentsio hori zaintzea.
- **Lan-une trinkoei eutsi** egin behar zaie. Lan-unerik trinkoenak kurtso hasiera (iraila) eta kurtso bukaera (maiatza edo ekaina) dira. Eskolen kasuan, horiexek dira garai txarrenak, zuzendaritzak

eta klaustroak lanez gainezka baitaude. Hala ere, programaren izaerak eta estrategiak behartuta, bilera gehienak une horietan egin behar dituzte halabeharrez, eta horrelaxe ulertu beharra dago hasieratik. Tresna eta estrategia berriak egunerokoan integratzen diren neurrian, hurrengo urteetan gutxitu egingo dira bilerak, eta lan-une trinko horiek organiko bihurtuko dira.

- **Erresistentzietan arreta** jarri behar zaie, baina baldintzatzen utzi ez. Badira, prozesuaren hasieran, programa «lan-zama» dela esaten dutenak. Ikasturte hasierako bileraren aldaketek, adibidez, irakasle batzuen kezkak eta beldurak suspertu izan dituzte. Irakasleei azaltzen zaie prozesua xumea dela, baina aldaketa batzuk eskatzen dizkiela. Badira beste kide batzuk ez daudenak erabat ados proposamenarekin, batzuei «bigunegia» iruditzen zaie, eta beste batzuei, gehiegizkoa. Arretaz entzun behar dira sortutako kezkak eta oharrak, eta elkarrizketa egon behar da horien inguruan, baina saiatu behar gara prozesua ez blokeatzen eta aurrera jarraitzen. Garrantzitsua da beldur-ahotsen parean komunitateko partaideen aldeko iritzia ere ozentasun berarekin entzunaraztea, gerta baitaiteke iritzi negatibo bakarrak erabat baldintzatzea talde osoaren giroa. Prozesua gogotsu hartzeko, beraz, garrantzitsua da mezu positiboak igortzea eta beste herri batzuetan egindako balorazio eta praktika onen berri ematea.
- **Ebaluazioa** garrantzitsua da. Saio bakoitzaren ondoren saioa baloratzeko galdetegiak jasotzea oso lagungarria da, beti forma berberarekin, ahal dela. Aldibereko itzulpena zer moduz joan den ere galdetu behar da, lehenengo urtean bederen. Jasotako balorazioetan oinarritzen da ikasturte bukaeran egiten den ebaluazioa, eta ez parte-hartzaileen inpresioetan soilik. Ebaluazioak laguntzen du, gainera, zer eta nola finkatu eta egokitu erabakitzen. Prozesu ebaluatua da, beraz. Orain arte jasotako balorazioak positiboak dira nagusiki, eta horrek aurrera jarraitzeko gogoia adierazten du.
- **Sistematizatzeko urratsak** eman behar dira. Ikasturte bukaeran sistematizazioari heldu behar zaio. Erabaki behar da zer mantendu hurrengo ikasturteari edo ikasturteei begira eta jarraipena nola bermatu. Izan ere, aurrerantzean tentsioari edo ahaleginari eustea eta inertzietara ez itzultzea berrikuntza-prozesuetan azaleratzen den erronka handia izan ohi da. Behin

aholkulariek ikastetxea uzten dutenean, ikastetxeko talde eragilea mantendu behar da eta, taldean pertsonak aldatzen direnean, transmisio eraginkorra egin.

- EKU programak parte-hartzaileen **eskuzabaltasuna** eskatzen du. Bilerak eta saioak pertsona askoren lan-ordutegitik kanpo egiten dira maiz, familien aukerak zein diren kontuan izanik. Aktibismoa eskatzen du, bai aholkularien, bai hezkuntza-komunitateetako partaideen eta herriko eragileen aldetik; beharrianen arabera erantzuteko konpromisoa hartzea eskatzen du. Eskuzabaltasun-ariketa bat da.
- Eskolako **zuzendariaren/zuzendaritzaren inplikazioa** edota lidergoa faktore erabakigarria da. Bere babesa eta bermea argi esplizitatzea, klaustroa animatzea eta bultzatzea, familiak erakartzea, elkarrekintzak erraztu eta zubi-lana egitea, ikastetxean jasotzen diren balorazio-orriak biltzea eta aztertzea... eginkizun garrantzitsuak dira, eta, horiek gertatzen direnean, prozesuak eraginkorrak dira eta harago doaz. Gerta daiteke, bestalde, lider bat baino gehiago egotea talde eragile batean (zuzendaria, guraso bat, teknikari bat...)
- **Familiak** parte hartu behar dute. Talde eragilean guraso-elkarteko kide batek egon behar du gutxienez, eta atzeritar jatorriko guraso batek ere bai. Atzeritar jatorrikoaren edo euskalduna ez denaren presentzia ziurtatzea ez da beti erraza eta ez da beti lortu, baina komeni da, gogoeta eta prozesu partekatua egingo bada. Askotan, guraso horiexek dira zubi-lana egiten dutenak beste guraso atzeritar batzuekin, eta rol horrek duen zeregina nabarmendu egin behar da.
- **Giroa** zaindu egin behar da. Garrantzitsua da elkarren arteko ideiak entzutea, jasotzea, negoziatzea... Giro adeitsua eta aldarte ona prozesuaren ezaugarri garrantzitsuak dira, eta horixe izan da nagusitu den giroa egindako prozesuetan.
- **Telegram aplikazioa** oso erabilgarria suertatu da. Hainbat testuingurutan proposatu da baliabide moduan, bai ahozko kanala aldibereko itzulpena egiteko, bai idatzizko mezularitzarako. Hain izan da eraginkorra, ezen eskolatik atera eta beste espazio batzuetara ere zabaldu den (udaletara, beste erakunde batzuetara,

beste herri batzuetako ikastetxeetara...). Ezin da ahaztu, baina, tresna dela, ez helburua. Aldibereko itzulpena estrategia bat da, eta, teknologiak beste baliabide batzuk ekarri arte, aipatutako aplikazioak estrategia hori erabiltzea errazten du.

- **Itzulpen-lanak konpromisoa** eskatzen du. Tresna bezain garrantzitsua da itzulpena egiteko borondatea eta esfortzua, ez baita lan erraza aldibereko itzulpena egitea, are gutxiago guztiz menderatzen ez den hizkuntza batera itzuli behar denean, eta hori izan da parte-hartzaile askoren egoera gaztelaniara itzuli behar izan dutenean. Elkarrekiko eskuzabaltasun-ariketa moduan ikusten dugu egoera, itzulpena ahal duen bezain ondo egiten duenaren eta gertatzen ari dena aurikular batzuen bidez ulertzeko prest dagoenaren artekoa. Konpromisoa eta esfortzua partekatuak dira, beraz.
- **Herri-ituna** bilatzen da. Ikastetxeetatik abiatu den programa izanik ere, herri batzuetan herriko egitasmozat hartzen da, euskararen eta kulturarteko harremanen garapena ez delako eskolaren erronka eta egitekoa soilik, eta herriko gainontzeko eragileen babesa, konplizitatea, lankidetzeta eta koherentzia behar dituelako derrigorrez.
- Prozesua, hein handi batean, **transferigarria** dela ikusi da. Metodologia baliagarria izaten ari da hainbat herritan, herriko ikastetxe bakarrarekin, herriko ikastetxe guztiekin aldi berean, herriko udalarekin eta beste eragile batzuekin batera, UEMAko hainbat herritan eta UEMATik kanpoko herri batzuetan... Interesa eta aukera izan dezaketen ahalik eta eragilerik gehien erakarri dira prozesura, herri-ituna esplizitu eta ageriko egitera (Etxaniz, 2023; Arantzamendi, 2023). Horixe da etorkizunean jorratzen jarraitu daitekeen bide bat.
- **Komunikazioa eta zabalkundea** garrantzitsuak dira. EKU programa komunikatzeko eta ikasitakoak partekatzeko bokazioz jaio da: tokiko komunikabideetan, ikasitakoak partekatzeko sortutako topaketetan, artikulua eta jardunaldi akademikoetan....

Ideia horiek guztiak azaleratzen, garrantzia hartzen eta garatzen joan dira esperientzia honen ibilbidean. Eta garatzen eta osatzen jarraituko dute aurrerantzean ere, programa hedatu ahala.

Tresnak

Tresnak

Prozesua aurrera eramateko, tresna batzuk sortu dira. Hamasei tresna dira guztira, une honetan (gerta daiteke etorkizunean beste batzuk sortzea). Bi motatakoak dira:

- 1) Batzuk egoera komunikatiboei erantzuteko ekintzak dira (markoaren azalpena, markoa laburtzeko diptikoa, aldibereko itzulpena edo ikasturte hasierako bilera, adibidez).
- 2) Beste batzuk, berriz, erakundeetan gogoeta eta gaiarekin lerrokatutako ekintzak sustatzeko proposamenak dira (norbere eragin-eremuan etxeko hizkuntzen presentzia, jatorri atzeritarreko pertsonen parte-hartzea edo kulturarteko jarduerak nolakoak diren hausnartzea eta horren arabera jokatzeko, kasu).

Prozesuan zehar, hezkuntza-komunitate hedatuaren ekosisteman parte hartzen duten hainbat kolektiborekin egiten da lan, eta tresnak landu, interpretatu eta aplikatu ahal dira kolektibo bakoitzaren esku-hartze eremuak dituen beharren, baldintzen eta ezaugarrien arabera. Kolektibo horiek irakasleak, familiak eta herriko eragileak dira. Herriko eragileen artean maiz parte hartzen dute udaletxeko hainbat sailek (hezkuntzak, euskarak, aniztasunak, gazteriak, kulturak, komunikazioak...) eta zerbitzuek (ludotekak, gazte-txokoak, liburutegiak...) zein politikariek (alkateak eta zinegotziak). Halaber, beste eragile batzuk ere inplikatu dira edo inplikatu daitezke: herriko kirol eta kultur elkarteak, euskaltegiak, musika eskolak, atzeritik etorritako bizilagun berriak jasotzen eta artatzen dituzten elkarteak, atzeritarren elkarteak...

Zein tresna dira zein eragilerentzat? Sailkapen honek balio dezake eragile bakoitzak zein tresna aztertu eta aplikatu ditzakeen pentsatzeko gida moduan.

TRESNAK	Irakasleak	Familiak	Herriko eragileak
1. Marko linguistikoa partekatze saioa			
2. Markoa laburtzeko diptikoa			
3. Aldibereko itzulpena bilera eta jardueretan			
4. Ikasturte hasierako bilera gelako guraso guztiekin			
5. Ekaineko bilera guraso berriekin			
6. Bilera herriko edozein erakundetako erabiltzaileekin			
7. Idatzizko oharrak ikastetxeko familientzat edo edozein erakundetako kideentzat			
8. Ikasgelako edo edozein erakundetako kideen arteko Telegram taldeak			
9. Komunikazioa familiek parte hartzen duten ikastetxeko organoetan			
10. Difusio kanala Telegramen			
11. Jatorri atzerritarreko hizkuntzen presentzia eta trataera			
12. Jatorri atzerritarreko pertsonen presentzia eta parte-hartzea ikastetxe eta erakundeetan			
13. Desabantailan dauden ikasleen presentzia eta parte-hartzea eskola-orduz kanpoko jardueretan			
14. Kulturarteko jarduerak eta jaialdiak ikastetxean eta herrian			
15. Prozesuaren inguruko informazioa zabaltzea			
16. Sistematizazioa			

Jarraian ikusiko denez, tresna guztiak aurkezten dira egitura berbera duten fitxetan: helburua, ezaugarriak, abantailak eta kontuan hartzeko alderdiak edo gomendio praktikoak. Kontuan hartzeko horiek aldatzen, gehitzen edo murrizten joan dira praktikan jarri ahala. Atal horren helburua da sortu diren edo sor daitezkeen zalantza edo oztopoei aurre egiteko gomendioak ematea. Beraz, eragin-eremuaren arabera, lagungarriak eta esanguratsuak izan daitezke, ala ez.

Eragin-eremu edo eragile bakoitzak ikusi eta hausnartu behar du tresna bakoitzak zer estrategia zuzentzaile proposatzen dion edo zer ekarpen egiten dion, eta bere testuingurura egokitu behar du. Eta egokitzapen horietatik etorri dira eta etorriko dira tresnen egokitzapenak eta tresna berriak. Tresnak biziak dira, beraz, ez zurrunik, ez itxiak. Hemen zehaztasunak.

1. Marko linguistikoa partekatze saioa (irakasleentzat, familientzat, herri-eragileentzat)

HELBURUAK

- Ikastetxeko gurasoekin eta irakasleekin zein herriko eragileekin hizkuntzekin lotutako oinarriak partekatzea eta euskararen eta familien hizkuntzen trataeraz gogoeta egitea.
- Gurasoei, irakasleei eta eragileei egoera ulertzeko datu eta irizpide batzuk ematea.
- Euskararen aldeko hautua eta garrantzia ulertaraztea.
- Ikastetxeko hizkuntza guztiekin adeitasuna erakustea.

EZAUGARRIAK

- Euskararen egoera eta erakundearen hautu linguistikoa jasotzen duen azalpena da.
- Eduki soziolinguistikoak oinarrizkoak eta errazak izango dira.
- Tonua zainduko da: positiboa, lagunkoia, ez ezer leporatzeko, ez errudun sentiarazteko.
- Ikasturte hasiera guztietan egin beharko litzateke.
- Ikastetxeen kasuan, lehenengo urtean bi saio egiten dira: bat irakasleekin eta beste bat gurasoekin. Bigarren urtetik aurrera, saio berean elkartu ahal dira guraso berriak, aurreko saioetan egon ez direnak eta irakasle berriak.
- Saioaren ardatzak honako hauek dira:
 - Euskararen egoera: minorizaturia eta berreskuratzeko prozesuan. Hitzunen atxikimendua.

- Umeak eta euskara. Abantailak eta zailtasunak. Nola lagundu.
- Gurasoak eta euskara. Erabiltzea, ikastea, jarrera ona eta adeitasuna adieraztea.
- Familien etxeko hizkuntzak. Haien garrantzia seme-alabentzat. Hizkuntzekiko adeitasuna adierazteko premia eta horretarako aukerak.
- Identitate plurala. Kontzeptua eta gogoeta.

ABANTAILAK

- Itzulpen sistemari esker, guraso guztiak –etorkinak zein autoktonoak, euskaldunak zein ez euskaldunak– batera egon daitezke, eta elkarriketa partekatu dezakete.
- Mezuak eta gogoetak askotarikoak dira eta pertsona bakoitzak bere egoera propioetik abiatuta egingo du hausnarketa.
- Markoaren oinarriak ulertzeak eta partekatzeak ikastetxean estrategia berri batzuk martxan jartzea erraztuko du.

KONTUAN HARTZEKOAK

- Saioa euskaraz egitea eta aldebereko itzulpena egotea hobetsiko da, horrek ahalbidetzen baitu pertsona guztiak elkarrekin saio berean egotea eta elkar entzutea. Aldibereko itzulpena 3. tresna da eta atal horretan azaltzen da.
- Ingurune ez hain euskaldunetako ikastetxeetan, talde eragileak egoera eta aukerak aztertuko ditu, ez soilik herriko egoera soziolinguistikoa kontuan hartuta, baizik eta eskola jakin horren familien hizkuntzen arabera. Izan ere, ikastetxe segregatuak daude non ia ez dagoen euskaraz dakien familiarik. Analisiaren ondorioz, talde eragileak erabakiko du zein izango den euskararen presentzia marko linguistikoa azaltzeko saioan. Gerta daiteke, adibidez, erabakitzea hasierako agurra eta sarrera soilik egitea euskaraz, baina hizkuntza presente egon behar da. Testuinguru ez euskaldunetan euskararekiko jarrera ona bultzatzea hobetsiko da.
- Lehenengo urteetan, EKU programaren aholkulariek errazten dute saioa. Hurrengo urteetan, ikastetxeko edo erakundeko kide batek edo batzuek egin dezakete hori.
- Azalpena eman ahal duten kideei lana errazteko, HUHEZiko aholkulariek egindako bideo labur batzuk erabil daitezke (10-15 minutuko 5 bideo dira). Posible da bideo bakoitzaren ondoren elkarriketarako txanda irekitzea.
- Ikastetxeen kasuan, gurasoak bilerara erakartzeko estrategiak erabiliko dituzte irakasleek eta zuzendaritzak: zuzenean gonbidatu, umeen zaintza zerbitzua eskaini... Gurasoen asistentzia maila lotuta dago hein handi batean ikastetxeak egindako ahaleginarekin eta, adibidez, askoz guraso gehiago etortzen dira saiora tutoreak guraso bakoitza modu pertsonalean gonbidatu badu (presentzialki edo telefonoz).

- Parte-hartzaileek testigantzak, iritziak... giro atseginean adierazteko aukera izango dute. Batzuk deserosoak izan daitezke (mina edo haserrea azaleratzen dutelako) eta elkarrikketa kudeatu beharko da. Ekarpn guztiak jasoko dira eta, ondoren, aurrera jarraituko da modu eraikitzailean.
 - Komeni da denbora eskaintzea talde-dinamika bat egiteko (jorratutako edukien inguruan) eta pertsonen ahotsak entzuteko; beraz, 2 orduko saioa egitea komeni da, posible denean.
 - Saio guztien bukaeran balorazio idatzia eskatuko zaie bertaratutakoei. Balorazio orri sinple bat pasako da eta galderak honako hauek izan daitezke: 1) Zer gustatu zaizu? 2) Zer hobetu edo aldatuko zenuke? 3) Zer gogoeta edo galdera berri sortu zaizu? 4) Idatzi hitz bat edo esaldi labur bat une honetan duzun emozioa adierazteko. Hori da EKU programaren galdetegi estandarra, lehen urteetan, behintzat, inplementazioari jarraipen sistematikoa egiteko.
 - Posible da, halaber, ahoz txandaka hitza eskatzea: «Esan hitz bat edo esaldi labur bat une honetan duzun emozioa adierazteko». Modu erraza eta azkarra da eragindako giroa hautemateko.
 - Ikastetxeen kasuan, irakasleek ere beren balorazio idatzia egingo dute. Zuzendaritzaren ardura izango da balorazio guztiak jasotzea eta talde eragilearekin partekatzea.
 - Ikastetxeen kasuan, jarduera hau harrera planaren barruan egon daiteke, irakasleentzat zein gurasoentzat. Baita ikastetxearen urteko planean ere. Zuzendaritzaren ardurapean egongo da.
-

2. Markoa laburtzeko diptikoa

HELBURUAK

- Modu erraz eta laburrean marko linguistikoaren eta EKU programaren berri ematea.
- Markoaren azalpenaren saioan egon ez direnei oinarritzko edukiak helaraztea.

EZAUGARRIAK

- EKUren eta marko linguistikoaren laburpena da.
- Paperean banatuko den dokumentu laburra da.
- Hainbat modutara aurkeztu daiteke: euskaraz eta QR bidezko itzulpenekin, euskara-gaztelania eskuorri berean, euskaraz eskuorri batean eta gaztelaniaz (eta beste hizkuntzetan) beste batean...

ABANTAILAK

- Eskura dago edozein unetan norbaitek azalpen argia eta laburra behar badu markoaren edo EKUren inguruan.
- Ikastetxeen kasuan, irakasleei erraztu egiten die EKUren eta markoaren berri ematea, bereziki markoaren aurkezpenean egon ez diren familiei.

KONTUAN HARTZEKOAK

- Behar diren bileretara fotokopiatuta eraman behar da.
- Hainbat ikastetxetan eta herritan egin dira diptikoak dagoeneko, eta eredu horiek erabil daitezke.
- Posible da testua data jakin batekin ez lotzea, diptiko berbera hurrengo urteetan erabili ahal izateko.
- Baliabideen arabera, azter daiteke ikastetxeko edo herriko/auzoko hizkuntzetan ere emateko aukera.
- Ikastetxetan ez ezik, herriko/auzoko beste eragile batzuek ere izan dezakete diptikoa eskura EKU programan eta markoan labor kokatzeko.
- Herriko biztanleei EKUren berri emateko, etxeetako postontzietan ere sar daiteke.

3. Aldibereko itzulpena bilera eta jardueretan

HELBURUAK

- Jarduera euskaraz egitea.
- Euskaraz ez dakiten pertsonak euskaraz esandakoaren oinarrizko itzulpena jasotzea.
- Informazioa, komunikazioa eta parte-hartzea ziurtatzea.

EZAUGARRIAK

- Hiru modutara egin daiteke:
 - Xuxurlariaren bidez: euskalduna ez den pertsona bakoitzaren ondoan jartzen da xuxurlaria aldibereko itzulpena egiteko.
 - Telegram aplikazioan irekitako kanal baten bidez: hainbat pertsonari aldi berean egingo zaio itzulpena telefono mugikorrean ahots kanal bat sortuta.
 - Interpretaziorako maleta: kongresuetan erabili ohi den tresna (itzulpena igortzeko gailua eta jasotzeko aurikularrak dakartza).

ABANTAILAK

- Parte-hartzaile guztiak batera daude, euskaraz dakitenak eta ez dakitenak.
- Ohiko bileraren denboran egin daiteke, igorleak ez duelako mezua bi hizkuntzatan eman behar.
- Telegram kanala eta xuxurlatze estrategia doako baliabideak dira. Interpretaziorako mailetaren kasuan, hainbat udaletxetan erosi da eta ikastetxe edo bestelako eragileek eskatu ahal dute.
- Telegram kanalaren eta mailetaren bidez, pertsona batek pertsona askorentzat egiten du itzulpena; ez du hartzaileen aldamenean egon behar, eta, ondorioz, besteek gutxiago entzuten dute haren ahotsa. Itzulpena jasotzen dutenak edozein lekutan eser daitezke, ez derrigorrez elkarren ondoan. Horrela gainditzen dira xuxurlatze teknikak izan ditzakeen eragozpen batzuk: alderdi kulturalak (pertsonen arteko distantzia, kasu) edo generoaren aldagaia.
- Telegramen bidez, ahozko kanal bat baino gehiago zabaldu daitezke aldi berean, itzulpena hainbat hizkuntzatarantz egiteko.

KONTUAN HARTZEKOAK

- EKU programan Telegram aplikazioa hobesten da. Doakoa da eta, xuxurlatze estrategiarekin alderatuta, goian aipatuta abantailak dauzka. Gainera, Telegram aplikazioa erabiltzea interesgarria izan daiteke taldeko komunikazioari begira

ere, Whatsapp aplikazioaren ordez, idatziz bidalitako mezuen itzulpena erraz egiten duelako (Ikus 7. tresna).

- Jarduera edo bilera deitzean, komeni da esatea itzulpena egongo dela (ikono bat erabiltzen da irudietan leku batzuetan). Lehenengo aldietan abisatu behar da, halaber, itzulpena jasoko dutenek Telegram kanala instalatuta ekarri behar dutela telefonoan eta bakoitzak bere aurikularrak ekarri behar dituela itzulpena bere telefonotik entzuteko.
- Gerta daiteke pertsona batzuk telefonorik gabe, Telegram instalatu gabe edo aurikularrik gabe etortzea. Horren aurrean, komeni da saioaren antolatzaileen mugikorrek eta aurikular batzuk prest izatea, badaezpada, saioan uzteko.
- Aldez aurretik pentsatuta eduki behar da nork egingo duen itzulpena (pertsona bat baino gehiago izan daitezke).
- Komeni da saioa wifia daukan espazio batean egitea, batzuetan jendeak ez baitauka nahikoa datu telefono mugikorrean.
- Azalpena eta itzulpena irakasleek egiten badute, bilera elkarrekin prestatu dezakete; beraz, gaiak eta diskurtsoa aldez aurretik adostu daitezke.
- Jardueran gutxienez bi erraztaile egoteak posible egiten du haietako bat teknologiarekin sortu daitezkeen intzidentziez arduratzea.
- Itzulpena ez da profesionala; adeitasunez egiten den zerbitzua da. Itzultzaileak, batzuetan, azalpen propioak eman ditzake alderdi bat argitzeko eta entzuleari egokitzeke, esandakoaren laburpena egin dezake une batzuetan, gerta daiteke edukiren bat nola itzuli ez jakitea eta hitz egiten ari denari galdetzea... Malgutasunez eta lasaitasunez jokatu da.
- Saioaren hasieran, esplizitatuko da ez dela itzulpen profesionala, ez dela perfektua izango, itzultzailearen eginkizuna ez dela erraza eta komunitateari zerbitzua egiten ari zaiola. Esplizituki eskertuko zaio saioan zehar egindako lana.
- Noizean behin itzulpena entzuten ari direnei galdetuko zaie ea itzulpena ondo entzuten eta ulertzen ari diren.
- Itzultzailea gelan bertan egon daiteke, eta baxu hitz egingo du (baxu hitz eginda ere, ondo entzuten da aurikularretatik). Saiatuko da besteengandik hurbilegi ez egoten hizlariaren ahotsarekin ez gainjartzeko.
- Telegram erabiltzen bada, bilera hasi aurretik denbora-tarte bat hartuko da prozedura prestatzeko. Saioaren hasieran Telegramen kanala partekatu ahal da eta, arazo teknikoak egon daitezkeenez, bilera beranduago has daiteke batzuetan, batez ere erabiltzen den lehen aldietan. Garrantzitsua da zailtasun teknikoei aldarre onez erantzutea.
- Telegrameko kanala erabiltzeko argibideak prestatu daitezke, itzulpena behar dutenek paperean eskura izan ditzaten. Argibide horiek euskaraz eta nagusiki gaztelaniaz eman behar dira. Komeni da pertsona bat egotea zailtasunak dituztenei berehala laguntzeko.
- Aurreikusten da itzulpena euskara-gaztelania izango dela nagusiki. Beste hizkuntzetan ere egitea posible da (euskara-arabiera, euskara-errumaniera...),

baldin eta horretarako pertsonak aurkitzen badira. Hizkuntza bakoitzeko kanal bat erabiliko da, kasu horretan.

- Euskara edo gaztelania ez dakitenentzat, interesgarria izan daiteke itzulpena egin ahal duten pertsonak identifikatzea. Batzuetan ez da posible izango eta premia hori ase gabe geratuko da, aukera sortu arte.
- Xuxurlariak erabiltzen badira, partaideen artean antola daiteke itzulpena. Kontuan izan, halaber, pertsona horiei saioa entzutea eta bertan parte hartzea interesatu ahal zaiela, eta xuxurlari-lana egitea traba izan daiteke horretarako.
- Ikastetxe eta udaletxe batzuetan, interpretaziorako maleta dago. Telegrameko kanalak bezala funtzionatzen du. Abantaila da sistema antolatuta dagoela alde zuretik. Desabantailak dira maletaren prezio altua (erosi behar bada) eta ezin dela bi bileratan aldi berean erabili.
- Telegramen ahots-kanal bat sortzeko urratsak:
 - Sartu Telegram aplikazioan.
 - Behean eskuinaldean borobil bat dago arkatx batekin (editatzeko da). Sakatu.
 - Sakatu «Kanal berria».
 - Jarri izena kanalarari. Onartu, goiko gezitxoa sakatuta.
 - Aukeratu «Kanal publikoa».
 - Idatzi «esteka». Onartu, goiko gezitxoa sakatuta. Esteka hori izango da hartzaileek bilatuko dutena zure kanalean sartzeko. Ez jarri oso konplikatuak.
 - Orain Telegram aplikazioan agertuko zaizu kanal hori.
- Telegramen ahots-kanal horretatik itzulpena igortzeko urratsak:
 - Sartu kanalean eta sakatu hatzaz goiko partea (urdin iluna). Parte hori apur bat zabalduko da.
 - Sakatu hiru puntutxoak (eskuinean goian).
 - Sakatu «Hasi zuzeneko erreproduktzioa» (bi aldiz, beharrezkoa baldin bada).
 - Sakatu «Gaitu mikroa».
 - Hurbildu ahora telefonoaren ahots-sarreratzat eta hasi hizketan, baxu. Hartzaileek beren telefonoetatik entzungo dizute.
- Telegramen ahots-kanalean entzuteko urratsak:
 - Hartu zure telefonoa eta sartu Telegram aplikazioan.
 - Bilatu saioan esango dizuten kanalaren izena (estekaren izena da).
 - Sakatu goiko aldea, eta pixka bat handituko da.
 - Egin klik «Sartu»-n edo «Videochat» (ateratzen zaizunaren arabera).
 - Aurikularrekin, beste pertsona bat bere telefonotik itzultzen ari dena entzungo duzu.
- Bilera edo elkarrizketa bi pertsonaren artean baldin bada (irakaslea eta gurasoa, adibidez), eta gurasoak ez badaki euskaraz, elkarrizketa biek partekatzen duten hizkuntzan egingo da; gehienetan, gaztelaniaz. Baina guraso batzuek ez dakite gaztelaniaz eta hizkuntza partekatua beste bat izan daiteke (ingelesa guraso pakistandar batekin, adibidez).
- Bilera edo elkarrizketa bi pertsonaren artean baldin bada eta ez badute

hizkuntzarik partekatzen, posible da telefonoaren bidezko aldibereko itzulpen-enpresa baten zerbitzua erabiltzea (*Dualia, Interpret Solutions...*). Enpresa horiek Interneten aurki daitezke. Ikastetxeen kasuan, komeni da Hezkuntza Sailarekin edo Lurralde Ordezkaritzarekin kontsulta egitea, zerbitzu horren ordainketa eskatzeko.

4. Ikasturte hasierako bilera gelako guraso guztiekin

HELBURUAK

- Gurasoei ikasturteko irizpide, baldintza eta jardueren berri ematea.
- Gurasoen arteko elkar ezagutza, harremana eta jarduera konpartituak sustatzea.
- Gurasoek ere ekarpena egitea eta pertenezia-sentimendua sustatzea.

EZAUGARRIAK

- Euskaraz eta aldibereko itzulpenarekin egitea hobetsiko da. Parte-hartzaile euskaldunak euskaraz arituko dira, eta aurreikusten da besteak gaztelaniaz arituko direla nagusiki.
- Estrategia batzuk jarriko dira martxan familien asistentzia bultzatzeko.
- Bi faseko bilera da:
 1. fasea (30-40 minutu).
 - 1) agurra, 2) bileraren egitura labur azaldu, 3) ikasturtearen inguruko informazioa partekatu.
 2. fasea (30-40 minutu)
 - Dinamika bat egin gurasoak taldeka aritzeko: 1) tutorearen kontsigna (galdera egiten zaie familiei), 2) taldekako jardura (galderari erantzuteko), 3) denen artean partekatzea, 4) tutorearen ondorioak eta dinamikaren itxiera.
 - Bileraren balorazioa egin. Agurra.

ABANTAILAK

- Aldibereko itzulpenaren abantailak (ikus 3. tresna).
- Bigarren faseari esker, norabide bakarreko komunikazioa (irakaslea → gurasoak) gainditzen da. Gurasoak ez dira hartzaile hutsak eta ekarpena egiten dute.
- Gurasoei parte hartzeko aukera errazten zaie eta haien ekarpena estimatzen da. Horrela, pertenezia sentimendua sustatzen da.
- Gurasoen arteko harremana eta giro ona errazten dira. Horri esker, aurrerantzean errazagoa izango da jendeak elkar agurtzea ikastetxeko irteeran edo herrian/auzoan, elkarriketan sartzea...

KONTUAN HARTZEKOAK

- Ingurune euskaldunetan bilera euskaraz egingo da, aldibereko itzulpenarekin. Ingurune ez hain euskaldunetako ikastetxeetan, talde eragileak egoera eta

aukerak aztertuko ditu, ez soilik herriko egoera soziolinguistikoa kontuan hartuta, baizik eta eskola jakin horren familien hizkuntzen arabera. Izan ere, ikastetxe segregatuak badaude non ia ez dagoen euskaraz dakien familiarik. Analisiaren ondorioz, talde eragileak erabakiko du zein izango den euskararen presentzia ikasturte hasierako bileran. Gerta daiteke, adibidez, erabakitzea hasierako agurra eta sarrera soilik egitea euskaraz, baina hizkuntza presente egongo da eta bermatu behar da euskaraz hitz egin nahi duenak lasai egin ahal izango duela. Testuinguru ez euskaldunetan euskararekiko jarrera ona bultzatzea hobetsiko da.

- Aldibereko itzulpena 3. tresna da, eta fitxa horretan ikusi daitezke azalpen gehiago tresna jakin horri buruz.
- Ikasturte hasieran, klaustroan partekatu eta landuko da tresna hau. Lehenengo urtean, EKUren aholkulariek egin dezakete lanketa klaustroarekin; hurrengo urteetan, ikastetxeko zuzendaritzak hartuko du ardura eta irakasle berriekin jorratuko du.
- Tresna hau urteko planean txertatuko da, baita irakasle berrientzako harrera-prozesuan ere.
- Egiteko modu berri honen aurrean, irakasle batzuek urduritasun apur bat sentitzen dute, baina esperientziak frogatu du bilerak ondo ateratzen direla eta, behin sistema berria esperimentatuta, ez dutela aurreko sistemara itzuli nahi.
- Familiekiko bileraren hasieran esan daiteke zein izango den bileraren iraupena, zein izango den egitura eta, mesedez, bukaerara arte gelditzeko.
- Posible bada, bilera bi tutoreren artean egingo da: batek azalpena emango du eta besteak itzulpena egingo du. Posible bada, hirugarren pertsona bat arduratuko da Telegrameko kanalaren erabilera errazteaz.
- Bileraren egitura berria EKU programarekin lot daiteke. Markoaz eta hizkuntza-trataeraz sarrearratxo bat egin. Diptikoa banatu eta erabili daiteke horretarako (ikus 2. tresna).
- Bilera eraginkorra izateko, tutoreak erabakiko du zer jarri ppt-aurrezpenean eta zer banatu paperean eta zein hizkuntzatan.
- Gurasoei beren umeen gela aurkeztu ahal diegu: non esertzen diren, nolakoa den haien eguna...
- Familien Elkartearen inguruko informazioa ere eman daiteke bileran.
- Guraso batzuk ez daude ohituta bigarren fasean proposatzen diren dinamiketara; parte-hartzea dinamizatu eta esanguratsu egin behar da. Umore ona eta adeitasuna proposatuko dira!
- Irakasleak azalduko du hainbat komunikazio era erabil daitezkeela talde txikietan: agian talde batzuetan gaztelania erabiliko da; beste batzuetan euskara, eta norbaitek egin dezake itzulpena euskaraz ez dakitenentzat, eta haiek gaztelaniaz arituko dira... Aukera guztiak izango dira ondo hartuak. Saiatuko gara komunikazioa pazientziaz eta giro onean garatzen. Posible da gutxienez talde bat euskaraz arituko dela erabakitzea, euskara presente egongo dela bermatzeko.

- Taldekatzeko modua aldeaz aurretik pentsa daiteke. Aurrez guraso «konplizeak» ere identifikatu eta talde bakoitzean koka daitezke.
- Dinamikarako proposatutako gaiak edo galderak esanguratsua izan behar du, ez da soilik elkar ezagutzeko aitzakia izango. Bileraz aurretik gurasoei galdetu ahal zaie zer tratatu nahi duten. Galderak honelakoak izan daitezke:
 - Nola sustatu edo nola hobetu familien arteko harremana ikastetxean?
 - Zer da zuretzat garrantzitsua eta nahiko zenuke ikastetxeak kontuan hartzea?
 - Zein da alderdi positiboa ikastetxean edo zer baloratzen duzu gehien?
 - Zer egiten dute gure umeez eskolaz kanpoko denboran eta zer komeni da? (eskola-orduz kanpoko jardueren inguruan, pantaila txikiaren inguruan...).
 - Nola ospatu umeen urtebetetzeak ikastetxean?
 - Zein da gurasoek ikastetxean egin dezaketen ekarpena?
 - Ikastetxera zer egitera etorri nahi duzu?
 - Zertan parte hartzen sentitzen zara eroso?
 - Zer espero duzu ikasturte berri honetarako?
 - Zer espero duzu ikastetxetik?
 - Nolako zen eskola zu txikia zinenean? Zer aldatu da? Zer maite zenuen?
 - Taldekide bakoitzak 3-5 hitz ikasiko ditu beste taldekide baten hizkuntzan (kaixo, eskerrik asko, agur, bai, ez, egun on, ze ederra den zure hizkuntza...). Umore apur bat!
 - Posible da gurasoek bileran bertan deskargatzea Telegram aplikazioa, eta orduantxe ikastea erabiltzen elkarren laguntzarekin (ikus 3. tresna).
- Gurasoak bilerara erakartzeko, hainbat estrategia erabil daitezke:
 - Ikasleek gonbidapena prestatu ahal dute gelan, nor bere familiari emateko: hegazkin/lore/txori... formakoa izan daiteke.
 - Ikasleek oparitxo bat prestatu ahal dute gelan, guraso bakoitzak bere umearen lekuan aurkituko duena (gonbidapenean opari hori aipatuko da). Ez oso konplikatu; marrazki bat izan daiteke. Opari sail bat pentsa daiteke, urtero desberdina izateko. Opari motak desberdinak izan daitezke maila bakoitzean.
 - Posible da gurasoek ere opari bat uztea umeari (hori ere aipatuko da gonbidapenean, argi utzita oparia gelan egingo dela eta ez dela ezer erosi behar). Ez oso konplikatu: marrazki bat izan daiteke, mezu positibo bat koloretako txartel batean edo puxika batean... Opari hori egiteko materialak prestatuta egon behar du bilera egunean.
 - Ume baten seniderik ez bada etorri, zaindu egin behar da egoera: irakasleak umearen oparia jaso dezake eta umearekin adostu noiz eta nola entregatu berak nahi duen senideari; halaber, irakasleak gurasoarekin adostu ahal du berea nola eman umeari.
- Beste estrategia posible batzuk:
 - Bileraren bukaeran etorritako gurasoen argazkia ateratzea. Gelan jarriko da ondoren, pertsonen izenak norberaren irudian idatzita.

- Horma-irudi batean mezu atseginak idaztea.
- Bisita gidatua ikastetxean zehar (irakasleak edo ikasleek gidatuta).
- Dinamika labur bat edo jolas kooperatibo bat denok elkar ezagutzeko eta umore onez hasteko.
- Saioaren bukaeran balorazio-orri sinple bat pasako da. Galderak honelakoak izan daitezke: 1) Zer gustatu zaizu? 2) Zer aldatu edo proposatuko zenuke hurrengo bileretarako? 3) Nola baloratzen duzu aldibereko itzulpena? 4) Idatzi hitz bat edo esaldi labur bat orain duzun emozioa adierazteko. Hori da gurasoen bileren gaineko galdetegi estandarra, lehen urteetan, behintzat, inplementazioari jarraipen sistematikoa egiteko. Komeni da bileran bertan betetzea.
- Posible da, halaber, ahoz txandaka hitza eskatzea: «Esan hitz bat edo esaldi labur bat une honetan duzun emozioa adierazteko». Modu erraza eta azkarra da eragindako giroa hautemateko.
- Irakasleek ere beren balorazio idatzia egingo dute. Zuzendaritzaren ardura izango da balorazio guztiak jasotzea eta talde eragilearekin partekatzea.
- Jarduera hau harrera irakasleen harrera planaren barruan azaldu daiteke. Baita ikastetxearen urteko planean jaso ere. Zuzendaritzaren ardurapean egongo da.
- Posible da urtarrean edo otsailean beste bilera bat egitea, gela bakoitzean esanguratsua izango den gai baten edo gurasoek proposatu duten galdera edo kezka baten inguruan. Horrek ere bi faseko egitura izango du. Giroa goxatuko du gailera edo pasta batzuk konpartitzeak.

5.Ekaineko bilera guraso berriekin

HELBURUAK

- Guraso berriekin (bi urteko gelakoekin) ikastetxeko informazioa partekatzea.
- Gurasoen arteko elkar ezagutza, harremana eta jarduera konpartituak sustatzea.
- Gurasoek ere ekarpena egitea eta pertenezia-sentimendua sustatzea.

EZAUGARRIAK

- Gurasoekin egiten den lehenengo bilera da maiz, eta ikastetxeko informazioa partekatuko da. Ikasturte hasierako bileran bezala jokatu da familiekin. (ikus 4. tresna).
- Euskaraz eta aldibereko itzulpenarekin egitea hobetsiko da (ikus 3. tresna).
- Guraso hauek ez dira oraindik marko linguistikoaren saioan egon. Diptikoa banatzea eta labor azaltzea lagungarria izan daiteke (ikus 2. tresna).

ABANTAILAK

- Guraso berriak hasieratik sartzen dira jokatzeko modu berrietan.
- Ikasturtea hasten denerako, gurasoek EKU programaren tresna batzuk ezagutuko dituzte jada.

KONTUAN HARTZEKOAK

- EKUren gaineko diptikoak fotokopiatuta eramango dira saiora.
- Gurasoei azalduko zaie irailan edo urrian saio bat egingo dela marko linguistikoa azaltzeko, eta saio horretara joateko eskatuko zaie.
- Posible da gurasoen artean talde-dinamika bat planteatzea gai esanguratsu baten inguruan.
- Gelako taldea egiten bada, Telegram aplikazioa erabiltzea proposatuko da, Whatsapp aplikazioaren ordeztu, aplikazioak berak itzulpena egiten duelako (ikus 8. tresna). Posible da gurasoek bileran bertan deskargatzea aplikazioa, eta orduantxe ikastea erabiltzen.

6. Bilera herriko edozein erakundetako erabiltzaileekin

HELBURUAK

- Erakundeko irizpide, baldintza eta jardueren berri ematea.
- Kideen arteko elkar ezagutza, harremana eta jarduera konpartituak sustatzea.
- Kideek ekarpena egitea eta pertenezia-sentimendua sustatzea.

EZAUGARRIAK

- Erakunde barruko dinamikez ari gara euskaldunak eta ez euskaldunak biltzen direnean: udaleko zerbitzuen bilerak, aisialdi-taldeak, kirol-taldeak, liburutegia, harrera-prozesuak bideratzen dituzten erakundeak, musika-eskola...
- Euskaraz eta aldibereko itzulpenarekin egitea hobetsiko da. Parte-hartzaile euskaldunak euskaraz arituko dira, eta aurreikusten da besteak gaztelaniaz arituko direla nagusiki.
- Bi faseko bilera da:
 - 1. fasea.
1) Agurra, 2) bileraren egitura labur azaldu, 3) informazioa partekatu.
 - 2. fasea.
Dinamika bat, kideak taldeka aritzeko: 1) erraztailearen kontsigna (galdera egiten zaie kideei), 2) taldekako jarduera (galderari erantzuteko), 3) denen artean partekatzea, 4) erraztailearen ondorioak eta dinamikaren itxiera.
- Bileraren balorazioa egin. Agurra.

ABANTAILAK

- Aldibereko itzulpenaren abantailak (ikus 3. tresna).
- Bigarren faseari esker, norabide bakarreko komunikazioa gainditzen da. Kideak ez dira hartzaile hutsak, eta ekarpena egiten dute.
- Kideei parte hartzeko aukera errazten zaie, eta haien ekarpena estimatzen da. Horrela, pertenezia-sentimendua sustatzen da.
- Kideen arteko harremana eta giro ona errazten dira. Horri esker, baliteke aurrerantzean zerbitzuan, jardueran, herrian edo auzoan jendeak elkar agurtzea, elkarriketan sartzea...

KONTUAN HARTZEKOAK

- Ingurune euskaldunetan bilera euskaraz egingo da, aldibereko itzulpenarekin. Ingurune ez hain euskaldunetan, erakundeak egoera eta aukerak aztertuko ditu... Analisaren ondorioz, erabakiko da zein izango den euskararen presentzia. Gerta daiteke, adibidez, erabakitzea hasierako agurra eta sarrera soilik egitea

euskaraz, baina hizkuntza presente egongo da eta bermatu behar da euskaraz komunikatu nahi dutenek lasai egin ahal izango dutela. Testuinguru ez euskaldunetan euskararekiko jarrera ona bultzatzea hobetsiko da.

- Aldibereko itzulpena 3. tresna da, eta fitxa horretan ikusi daitezke azalpen gehiago tresna jakin horri buruz.
- Egiteko modu berri honen aurrean, kudeatzailer batzuek urduritasun apur bat senti dezakete, baina ikastetxeetan emaitza ona eman du, eta merezi du handik kanpo ere esperimentatzea.
- Bileraren hasieran esan daiteke zein izango den bileraren iraupena, zein izango den egitura eta, mesedez, bukaerara arte gelditzeko.
- Posible bada, bilera bi pertsonaren artean egingo da: batek azalpena emango du eta besteak itzulpena egingo du. Posible bada, hirugarren pertsona bat arduratuko da Telegrama kanalaren erabilera errazteaz.
- Bileraren egitura berria EKU programarekin lot daiteke. Markoaz eta hizkuntza-trataeraz sarreratxo bat egin. Diptikoa erabili eta banatu daiteke horretarako (ikus 2. tresna).
- Aisialdiko erakundeek kasuan, gurasoei haien seme-alabek erabiltzen dituzten espazioak aurkeztu ahal zaizkie: non aritzen diren, nolakoa den haien jarduerak...
- Kide batzuk ez daude ohituta bigarren fasean proposatzen diren dinamiketara; parte-hartzea dinamizatu eta esanguratsu egin behar da. Umore ona eta adeitasuna proposatuko dira!
- Saioa errazten duenak azalduko du hainbat komunikazio era erabil daitezkeela talde txikietan: agian talde batzuetan gaztelania erabiliko da; beste batzuetan euskara, eta norbaitek egin dezake itzulpena euskaraz ez dakitenentzat, eta haiek gaztelaniaz arituko dira... Aukera guztiak izango dira ondo hartuak. Saiatuko gara komunikazioa pazientziarekin eta umore onez garatzen. Posible da gutxienez talde bat euskaraz arituko dela erabakitzea, euskara presente egongo dela bermatzeko.
- Taldekatzeko modua aldeztu aurretik pentsatu daiteke. Aurretik kide «konplizeak» ere identifikatu eta talde bakoitzean koka daitezke.
- Dinamikarako proposatutako gaiak edo galderak esanguratsua izan behar du, ez da soilik elkar ezagutzeko aitzakia izango.
- Saioaren bukaeran balorazio-orri simple bat pasa daiteke. Galderak honelakoak izan daitezke: 1) Zer gustatu zaizu? 2) Zer aldatu edo proposatuko zenuke hurrengo bileretarako? 3) Nola baloratzen duzu aldibereko itzulpena? 4) Idatzi hitz bat edo esaldi labur bat orain duzun emozioa adierazteko. Hori da gurasoen galdetegi estandarra, lehen urteetan, behintzat, inplementazioari jarraipen sistematikoa egiteko. Komeni da bileran bertan betetzea.
- Posible da, halaber, ahoz txandaka hitza eskatzea: «Esan hitz bat edo esaldi labur bat une honetan duzun emozioa adierazteko». Modu erraza eta azkarra da eragindako giroa hautemateko.

7. Idatzizko oharrak ikastetxeko familientzat edo herriko edozein erakundetako kideentzat

HELBURUAK

- Familiei edota edozein erakundetako kideei informazioa idatziz helaraztea, euskararen presentzia eta, aldi berean, denon ulermena bermatzea.
- Familiei edota edozein erakundetako kideei informazioa helarazteko modua aztertzea.

EZAUGARRIAK

- Bidalitako oharrak euskaraz bidaltzen zaizkie hartzaile euskaldunei, eta euskaraz eta gaztelaniaz euskaldunak ez direnei.
- Aztertuko da ea mezu batzuk hartzaileen etxeko beste hizkuntza batzuetan ere bidal daitezkeen (arabiera, errumaniera...).
- Aztertuko da ea mezuak bidaltzeko kanala eraginkorra den eta hartzaile mota guztiek erabiltzen duten: hezkuntza-kudeaketarako aplikazioak (*Inika, Alexia...*), posta elektronikoa, papera, umearen agenda, Telegrameko difusio-kanala...

ABANTAILAK

- Hizkuntza nagusia euskara izatea bermatzen da.
- Euskaraz ez dakitenek gaztelaniaz ere informazioa jasotzen dutela bermatzen da.

KONTUAN HARTZEKOAK

- Ikastetxe eta erakundeetan hainbat kanal erabiltzen dira, bakoitzaren ohituren, hautuen eta irismenaren arabera: hezkuntza-kudeaketarako aplikazioak, posta elektronikoa, paperak, umearen agenda, Telegrameko difusio-kanala... Aztertuko da ea nolako ahetasuna duen erabiltzen den moduak eta zein diren euskararen erabilerari eskaintzen dizkion aukerak. Emaitzaren arabera, beste kanal bat edo batzuk erabiltzeko aukera aztertuko da.

8. Ikasgelako edo edozein erakundetako kideen arteko telegram taldeak

HELBURUAK

- Kideen artean informazioa partekatzea.
- Zalantzak argitzea.
- Gauzak adostea.
- Euskarak komunikazioan zentraltasuna hartzea eta, aldi berean, pertsona guztien ulermena eta parte-hartzea erraztea.

EZAUGARRIAK

- Telegram aplikazioak mezuen itzulpena egiten du.
- Orain arte aukera batzuk erabili dira Whatsapp aplikazioaren bidez: talde bakarra euskaraz, talde bakarra gaztelaniaz, talde elebiduna (euskaraz eta gaztelaniaz), bi talde aldi berean (bat euskaraz eta bestea gaztelaniaz)... EKU programaren proposamena da talde bakarra egotea, Telegram aplikazioan, eta Telegramek egiten dituen itzulpenenekin aritzea.
- Posible da mezuak igorri eta jasotzea telefono zenbakiak inon agertu gabe.

ABANTAILAK

- Mezuak euskaraz bidal daitezke eta hartzaile bakoitzak bere etxeko hizkuntzan irakur ditzake. Ez da beharrezkoa euskaraz idazten diren mezu guztiak gaztelaniaz ere idaztea.
- Kide guztiak talde berean daude.
- Euskaldunek euskara erabil dezakete, eta ulertzen ez dutenek haien hizkuntzan irakurri. Hartzaile bakoitzak irakurtzeko hizkuntza hauta dezake.

KONTUAN HARTZEKOAK

- Nahi den hizkuntzara itzuli ahal izateko, hizkuntza hori aukeratu behar da «Ezarpenak» atalean, telefonoan. Erraza da, eta tutorial batzuk aurkitu daitezke jada egiten laguntzeko.
- Itzuli nahi den mezuaren gainean behatzarekin klikatuta, «Itzuli» aukera agertzen da beste batzuen artean. Hitzaren gainean klikatuta, mezua aukeratutako hizkuntzan agertzen da. Bi klik soilik behar dira, beraz, mezuaren itzulpena agertzeko.
- Telegram aplikazioa Whatsapp baino tresna egokiagozat jo da, hain zuzen integratuta daukalako idatzizko mezuak itzultzeko aukera. Etorkizunean zerbitzu hobia ematen duen tresnarik egonez gero, alda daiteke.

- Telegram aplikazioaren itzultzaileak oraindik ez du hizkuntza guztietara itzultzen. Errumanieraz, adibidez, ez du oraindik funtzionatzen. Kasu horretan, erabiltzaileak erabakiko du zein hizkuntzatarara itzuli.
- Itzulpenak ez dira perfektuak, baina funtzionalak dira. Mezuak euskaraz idazterakoan, gogoratu behar da zuzen eta batuaz idaztea komeni dela. Hala egin ezean, itzulpenaren kalitatea eskasa izan daiteke. Beste hizkuntzekin ere antzera jokatu behar da.
- Euskaratik gaztelaniara itzultzean, maskulino generikoak agertzen dira maiz (gurasoak > padres; irakasleak > profesores; ikasleak > alumnos...), gaztelaniaz beste termino inklusiboago batzuk nahiago genituzkeen arren (familias, madres y padres, profesorado, alumnado...).
- Ikastetxeetan gelako ikasturte hasierako bileran eta beste erakundeetan edozein bileratan azaldu daiteke zein diren abantailak eta itzulpena nola egiten den.
- Taldeak Whatsappean antolatuta baldin badaude, denbora apur bat behar da Telegramera pasatzeko. Zuzendaritzaren edo erakundeko arduradunaren lidergoa lagungarria da trantsizio horretan.
- Komeni da ordezkari bat izatea taldea kudeatzeko. Ikastetxeen kasuan gelaka egon daiteke ordezkari bat. Haren arduren artean egongo da behar den informazioa partekatzea edo hizkuntzekin sor daitezkeen gorabeherak adeitasunez kudeatzea. Arduraduna euskalduna ez bada, ondo legoke pertsona euskaldun batek laguntzea taldearen kudeaketan. Gainera, konplizitatea sortzeko beste modu bat izango da.

9. Komunikazioa familiek parte hartzen duten ikastetxeko organoetan

HELBURUAK

- Kideen artean informazioa partekatzea.
- Gauzak adostea.
- Partaideen arteko harremana eta elkarlana sustatzea.
- Euskarak komunikazioan zentraltasuna hartzea eta, aldi berean, pertsona guztien ulermena eta parte-hartzea erraztea.

EZAUGARRIAK

- Komunikazioa euskaraz eta aldibereko itzulpenarekin egitea hobetsiko da. Parte-hartzaile euskaldunak euskaraz arituko dira, eta aurreikusten da besteak gaztelaniaz arituko direla nagusiki.
- Telegrameko kanala edo xuxurlatze-estrategia erabiliko dira (ikus 3. tresna).

ABANTAILAK

- Euskaldunak ez diren pertsonak ere parte hartu ahal izango dute familien elkarteko bileretan eta ikastetxeko beste organoetako bileretan eta taldeetan.
- Bileren aktak familiei euskaraz eta gaztelaniaz banatu ahal zaizkie (itzulpenak egiteko tresna onak daude) edo soilik euskaraz (Telegrameko talde batean).

KONTUAN HARTZEKOAK

- Ingurune euskaldunetan komunikazioa euskaraz egingo da, aldibereko itzulpenarekin. Ingurune ez hain euskaldunetan, egoera eta aukerak aztertuko dira. Analisiaren ondorioz, talde eragileak erabakiko du zein izango den euskararen presentzia. Gerta daiteke, adibidez, erabakitzea hasierako agurra eta sarrera soilik egitea euskaraz, baina hizkuntza presente egongo da eta bermatu behar da euskaraz komunikatu nahi dutenek lasai egin ahal izango dutela. Testuinguru ez euskaldunetan euskararekiko jarrera ona bultzatzea hobetsiko da.
- Akta bat Telegrameko talde batean jarriz gero, hartzaile bakoitzak nahi duen hizkuntzan irakur dezake. Akta ez da pdf formatuan bidaliko (Telegramak ez baitu itzultzen); aktaren testua mezuan bertan kopiatu eta itsatsiko da zuzenean. Komeni da akta oso luzeak ez idaztea. Idatzizko mezuak bidaltzeko Telegram erabiliz gero, ikusi 8. tresna, eta kontuan izateko alderdiak hain zuzen.
- Bileretara etortzen ez diren pertsonen kezak, eskaerak eta ekarpenak jasotzeko bideak bila daitezke: zubi-gurasoak, amen arteko harreman-sarea... Bileretarako asistentzia bultzatzeko, aurrez aurreko elkarriketak eta gonbidapen

pertsonalak eraginkorragoak dira beste baliabide inpertsonalagoak baino (idatziz jasotzen diren mezuak, kasu).

- Komeni da urtean bizpahiru jarduera partekatu egitea familiak elkarrekin egon daitezen, nahiz eta jakin une batzuetan komunikazioa gaztelaniaz izango dela haietako batzuekin. Egin daitezkeen jarduerak: inguruko toki/mendi irteerak, tailerrak (Telegram aplikazioa erabiltzen ikasteko tailerra, jostuntza, mekanika, sukaldaritza...), ekitaldi kulturalak (munduko ipuinak, tokiko kantak...).
-

10. Difusio kanala telegramen

HELBURUAK

- Informazioa ematea eta jasotzea.
- Mezuak euskaraz igortzea eta, aldi berean, hartzaile guztien ulermena erraztea.

EZAUGARRIAK

- Erakundeko arduradunak mezuak idatziz igorriko ditu eta hartzaileek ezin izango dute erantzun.
- Telegram aplikazioak idatzizko mezuen itzulpena egiten du.
- Posible da mezuak igorri eta jasotzea telefono zenbakiak inon agertu gabe.

ABANTAILAK

- Mezuak euskaraz bidal daitezke, eta hartzaile bakoitzak nahi duen hizkuntzan irakur ditzake.
- Telefonoan jasotzen diren mezuak azkarrago eta maizago irakurtzen dira beste bide batzuetatik heltzen direnak baino.

KONTUAN HARTZEKOAK

- Ikus 8. tresna, kontuan hartzekoen atala hain zuzen. Bertan Telegram baliatzearekin lotutako alderdiak azaltzen dira.
- Erabiltzaileekin bilera bat egin daiteke aplikazioa deskargatu eta maneiatzen ikas dezaten. Erraza da eta laguntzeko tutorial laburrak badaude.

11. Jatorri atzeritarreko hizkuntzen presentzia eta trataera

HELBURUAK

- Atzeritar jatorriko pertsonen etxeko hizkuntzak kontuan hartzea eta adeitasunez tratatzea.
- Beste hizkuntza eta hiztunekiko elkarrekotasuna eta enpatia erakustea eta gauzatzea.
- Ikastetxearen edo erakundearen jardueretan eta jokaeretan eragitea, hizkuntza guztiekiko begirunea areagotzeko.

EZAUGARRIAK

- Eragile bakoitzak (ikastetxeek, elkarteek, udalak...) aztertuko du bere erakundearen nolako presentzia edo trataera daukaten herritar ez-euskaldunen etxeko hizkuntzek.
- Aztertuko du, halaber, zer aukera egon daitezkeen presentzia edo trataera hori hobetzeko, eta zer urrats egin behar diren horretarako.

ABANTAILAK

- Atzeritar jatorriko pertsonak eta haien hizkuntzak bistaratu eta aitortuko dira.
- Ikuspegi inklusiboa sustatuko da.

KONTUAN HARTZEKOAK

- Ikastetxe edo erakunde bakoitzean egiten den azterketa atzeritar jatorriko hiztunekin batera egin daiteke.
- Ikastetxe eta herrietan dauden praktika onak inspiratzaileak izan daitezke: «Ongi etorri» kartela ikastetxearen sarreran, «Eskerrik asko» dioen pantaila hainbat hizkuntzatan ppt-aurkezpenaren bukaeran, ikasleen izenak ondo ahoskatzeko ahalegina, abestiak festetan, euskarazko eta etxeko hizkuntzetako hitz gogokoen horma-irudia, urte berriko postala ikastetxeko hizkuntza guztietan, hiztegitxoak euskaratik hainbat hizkuntzatarara, harrera-gidak hainbat hizkuntzatan, ipuin-kontaketak etxeko hizkuntzetan, QR bidezko itzulpenak hainbat hizkuntzatarara, aldi bereko itzulpena euskaratik arabierara...

12. Jatorri atzerritarreko pertsonen presentzia eta parte-hartzea ikastetxe eta erakundeetan

HELBURUAK

- Jatorri atzerritarreko pertsonen parte-hartzea aztertzea eta parte-hartze hori areagotzea.
- Kulturarteko espazioak sustatzea eta sortzea.

EZAUGARRIAK

- Ikastetxe edo erakunde bakoitzak aztertuko du bere esparruan nolako presentzia eta parte-hartzea daukaten jatorri atzerritarreko pertsonak.
- Aztertuko du, halaber, zer aukera egon daitezkeen presentzia eta parte-hartze horiek hobetzeko, eta zer urrats egin behar dituen horretarako.

ABANTAILAK

- Elkarlanerako espazioak sor daitezke.
- Desberdinkeria-egoerei erreparatu eta ekitatea bultzatu daiteke.
- Kulturarteko begirada eta inklusioa eraikitzeko aukera zabaltzen da.

KONTUAN HARTZEKOAK

- Aztertuko da zer presentzia, oztopo, aukera edo irtenbide dauden, eta zer urrats egin daitezkeen. Hainbat oztopo egon daitezke: zailtasun ekonomikoa, linguistikoa, kulturala, soziala...
- Irtenbideak bilatuko dira, inplementatuko dira eta emaitzak aztertuko dira.
- Komeni da prozesu hori atzerritar jatorriko pertsonekin batera egitea eta denen ekarpena jasotzea.

13. Desabantailan dauden ikasleen presentzia eta parte-hartzea eskola-orduz kanpoko jardueretan

HELBURUAK

- Eskola-orduz kanpoko jardueretan jatorri atzerritarreko familietako ikasleen parte-hartzea aztertzea eta areagotzea.
- Eskola-orduz kanpoko jarduerak euskaraz egitea eta ikasleen konpetentzia linguistikoa eta motibazioa sustatzea.

EZAUGARRIAK

- Ikastetxe zein aisialdi edo kirol erakunde bakoitzak aztertuko du, bere eremuan eskaintzen dituen eskola-orduz kanpoko jardueretan, familia atzerritarretako seme-alabek nolako presentzia eta parte-hartzea daukaten.
- Aztertuko du, halaber, zer aukera egon daitezkeen presentzia eta parte-hartze horiek hobetzeko, eta zer urrats egin behar dituen horretarako.
- Desabantailan dauden ikasleen parte-hartzea sustatuko da batez ere: euskal gizartera berriki iritsi direnak, euskaraz gaitasun txikia dutenak, lagunak egiteko beharra dutenak, baliabide ekonomiko gutxi dituztenak...

ABANTAILAK

- Desberdinkeria-egoerei erreparatuko zaie eta ekitatea bultzatuko da.
- Ikasleentzako onurak sustatuko dira: ongizate fisiko eta emozionala, lagunak egitea, taldean parte hartzea, partaide sentitzea, kohesioa sustatzea...
- Ikasleek euskarazko jarduerak egitea eta beren konpetentzia eta motibazioa handitzea onuragarria da ikasleentzat ez ezik, baita bere inguruarentzat ere (lagun taldea, ikasgela, herria...).

KONTUAN HARTZEKOAK

- Aztertuko da zer presentzia, oztopo, aukera edo irtenbide dauden, eta zer urrats egin daitezkeen. Hainbat zailtasun egon daitezke: ekonomikoa, linguistikoa, kulturala, soziala, informazio falta, jarduera horien abantailak ez jakitea...
- Aipatutako presentziaren eta parte-hartzearen datu zehatzak eskuratuko dira; ez da nahikoa usteekin aritzea. Analisi hori maiztasun batekin egingo da (urtean behin, urtean bitan, bi urtean behin...).
- Irtenbideak bilatuko dira, inplementatuko dira eta emaitzak aztertuko dira.
- Komeni da prozesu hori atzerritar jatorriko pertsonekin batera egitea eta denen ekarpena jasotzea.
- Ikastetxeko tutoreen rola aztertu eta aktiba daiteke, beraiek izan baitaitezke

zubi-pertsonak familiei azaltzeko zer aukera dauden ikastetxean eta herrian: kirola, dantza, ludoteka edo gazte-lekua, bertso-eskola... Informazioa emateaz gain, familia jakin batzuk animatu ditzakete beren seme-alabak jarduera zehatzetan apuntatzera, jarduera horiek onuragarriak izan baitaitezke.

- Udalak ere kolaboratu dezake premia duten ikasleak detektatzeko eta ekonomikoki laguntzeko.
-

14. Kulturarteko jarduerak eta jaialdiak ikastetxean eta herrian

HELBURUAK

- Kulturarteko elkarbizitza sustatzea.
- Egiten diren kulturarteko jardueretan estereotipoetatik harago joatea.
- Interakzioak sustatzea: pertsonak harremanak, elkar ezagutza eta erlazio positiboak bultzatzea.

EZAUGARRIAK

- Egiten diren edo egin nahi diren kulturarteko jarduerak eta jaialdiak aztertuko dira, antolatzen diren ekintzak ez daitezen izan soilik folklorikoak edo estereotipoetan oinarrituak. Elkar ezagutzeko, harremanak sortzeko eta gauzak elkarrekin egiteko espazio eta aukerak sortzea bilatzen da.
- Familien etxeko hizkuntzen presentzia da kulturarteko jardueretan zaindu daitekeen alderdi bat.

ABANTAILAK

- Ezaugarri desberdinetako pertsonak elkarrekintzan jartzen ditu.
- Testuinguruak eraikitzen ditu normalean elkarrekin ez dauden pertsonak giro atseginean harremanetan jartzeko.

KONTUAN HARTZEKOAK

- Kulturarteko jarduera bat antolatzean, komeni da galdera hauek egitea:
 - Behartzen edo bultzatzen ditugu pertsonak talde etniko bateko partaide moduan etortzera ala etor daitezke herritar soil moduan?
 - Jarduerak estereotipoak indartzen laguntzen du, folklorikoa da soilik?
 - Gastronomia presente badago, eskatzen da ekarpena «tipikoa» egiteko, ala posible da bakoitzak bere etxean prestatu ohi duena ekartzea?
 - Emakumeei lan gehiago ematen diegu?
 - Nola ekarri hizkuntzak jardunaldi horretara? Jolasak, produktuen izenak, hainbat hizkuntzatan eskatzeko aukera...
 - Atzerriar jatorriko familien seme-alabak jatorrizko kulturetan txertatzen ditugu soilik? Komunikatzen da hemengo kulturaren partaideak ere badirela? Nola indartu mezu azken hori?
- Folkloretik harago, pertsona guztiek parte hartzeko jarduerak antola daitezke: hizkuntza-tailerrak, helduentzako jolasak, kantuak, dantza errazak...
- Helburu bat baldin bada elkarrekin egotea eta elkarrekintza sustatzea, pentsa daiteke ea behar den formatua jaialdia den edo, agian, beste formatu bat den egokiagoa; adibidez, eskolako patioan edo herriko plazan elkarrekin bazkari herrikoa prestatzea (presentzia eta denbora partekatzen).

15. Prozesuaren inguruko informazioa zabaltzea

HELBURUAK

- Hezkuntza-komunitateari edota herriari programaren eta prozesuaren inguruko informazioa helaraztea.
- Euskara eta kulturartekotasuna uztartzearen garrantzia azpimarratzea eta herritarrei helaraztea.

EZAUGARRIAK

- Eragile bat edo batzuk arduratzen dira komunikabide edota kanal batzuetan EKU programaren eta prozesuaren inguruko informazioa zabaltzeaz.

ABANTAILAK

- Komunitate osoari eta inguruari informazioa helarazteko eta diskurtso partekatu bat eraikitzeiko aukera eskaintzen du.
- Prozesuari garrantzia eta zilegitasuna ematen dio eta bertan parte hartzeko aukera sustatzen du.

KONTUAN HARTZEKOAK

- Informazio-bideak zein diren erabakiko da: tokiko aldiakaria edo telebista, ikastetxeko edo udaletxeko webgunea, udaleko Telegrameko difusio-kanala...
- Noren ardura den erabakiko da.
- Ikastetxe edo erakundeetako saioetan, norbaitek argazkiak egingo ditu ondoren zabalkundea egin ahal izateko.

16. Sistematizazioa

HELBURUAK

- Ikastetxe eta erakunde bakoitzak erabakitzea zer tresna eta aldaketa finkatu eta sistematizatu.
- Sistematizazio hori bermatzeko nola jokatu duen eta zer mekanismo erabiliko duen erabakitzea.
- Sistematizazio hori noren ardura den erabakitzea (zuzendaria, guraso-elkarteko lehendakaria, erakundearen arduraduna...) eta urtero gauzatzen dela zaintzea.

EZAUGARRIAK

- Erakunde bakoitzak sistematizatuko ditu egokitzen jo dituen tresnak eta aldaketak, eta jasoko ditu dagozkion dokumentu edo protokoloetan. Une batetik aurrera (momentu puntualak salbuetsita), aholkularien lana bukatuta egongo da, eta beharrezkoa izango da EKU programaren bidez lortutakoa mantentzea. Hori sistematizazioaren bidez lortuko da.

ABANTAILAK

- Tresnak eta aldaketak urtero martxan jartzea ez da egongo pertsona batzuen jarrera boluntarioaren mende.
- Tresna horiek erakundeko kulturaren parte izango dira. Pertsona berriek bertako jardueratzat jasoko dituzte eta haiek ere gauzatuko dituzte.

KONTUAN HARTZEKOAK

- Ikastetxearen talde eragileak edo erakundearen arduradunek lagunduko dute erabakiak hartzen: zer sistematizatu eta nola.
- Sistematizazioa landu ezean, lortutako emaitza batzuk galdu egin daitezke denboraren poderioz, batez ere pertsona arduradunak aldatzen badira (eta aldatu ohi dira): zuzendaria, irakasle ugari, gurasoak, erakundeetako arduradunak...
- Ikastetxeen kasuan, sistematizazioa ikastetxeko dokumentuetan jasoko da: Hizkuntza Proiektuan, Hezkuntza Proiektuan, Antolakuntza eta Jarduera Araudian... Urteko Planean jarduera jakin batzuk txertatzea oso tresna eraginkorra izan daiteke. Jarraipena egiteko arduraduna zuzendaria izango da.
- Erakunde bakoitzak pentsatu eta erabakiko ditu ekintzak finkatzeko modurik eraginkorrenak.

Aipatutako bibliografia

6

Aipatutako bibliografia

Anaut, Dabid (2013). *Euskararen kate hautsiak. Hizkuntza zapalkuntzaren memoria.* Euskal Memoria Fundazioa.

Barquín, Amelia (2008). Inmigrazioa eta euskara: gogoetarako zenbait gai. *Jakin* 165, 75-97.

Barquín, Amelia (2009). ¿De dónde son los hijos de los inmigrantes? La construcción de la identidad y la escuela. *Educación* 44, 81-96.

Barquín, Amelia (2023a). Etorkinen seme-alabak D ereduan egotea nahikoa izango al da?. *Berria*, 2023ko irailak 19.

Barquín, Amelia. (2023b). Kulturarteko hezkuntza, euskara eta familien hizkuntzak. ARA Eskola, Nafarroako Gobernua.

Begirune Fundazioa (2023). Atzeritar jatorriko biztanleek euskararen aurrean dituzten jarrerai buruzko ikerketa, In «Euskera eta inmigrazioa: ikerketa baten harira» ikastaroa. Donostia: EHU, 2023ko azaroak 14.

Belmar, Guillem (2024). No es buena educación, es minorización: sostenibilidad lingüística en la diversidad. *Lenguas vivas* 3(1), 58-78.

Coelho, Elisabeth; Oller, Judith & Serra, Josep (2013). *Lenguaje y aprendizaje en el aula multilingüe.* Horsori.

Cummins, Jim (2017). Teaching for Transfer in Multilingual School Contexts, In O. García, A. Lin & S. May (arg.), *Bilingual and*

Multilingual Education. Encyclopedia of Language and Education. Springer, Cham.

Eusko Jaurlaritzako Kultura eta Hizkuntza Politika Saila (2023). VII. Inkesta Soziolinguistikoa 2021. Euskal Autonomia Erkidegoa. Laburpen-txostena.

Fishman, Joshua (1991). *Reversing Language Shift: Theoretical and Empirical Foundations of Assistance to Threatened Languages.* Clevedon: Multilingual Matters.

Goikoetxea, Noa; Barquín, Amelia & Quintas-Quintas, Marta (2025). Eskolaz kanpoko jardueren erronka: gizarte klasea, jatorria, generoa eta euskara. *Hik Hasi* 302, 38-41.

Hollebeke, Ily; Struys, Eslu & Agirdag, Orham (2023). Can family language policy predict linguistic, socio-emotional and cognitive child and family outcomes? A systematic review. *Journal of Multilingual and Multicultural Development* 44:10, 1044-1075.

Iurrebaso, Iñaki (2024). *Gako berrien bila. Hizkuntza gutxituen jarraipena, ordezkapena eta indarberritzea neurtzeko demolinguistikazko tresna metodologikoak garatzen.* Euskal Herrirako aplikazio praktikoa. [Doktorego tesia] Euskaltzaindia.

Iurrebaso, Iñaki & Goikoetxea, Gari-koitx (2025). *Esnatu ala hil. Euskararen oraina eta geroa, diagnostiko baten argitan.* Elkar.

Izagirre, Koldo (2010). Autopsiarako frogak. Susa.

Maalouf, Amin (1998). *Les identités meurtrières*. Editions Grasset & Frasquelle.

Nafarroako Euskara Zerbitzuak (2008). *Duzun onena. Lo mejor de ti*. Nafarroako Euskara Zerbitzuak.

Nafarroako Euskara Zerbitzuak (2011). *Hizkuntzak, familia eta eskola: bakoitzari berea. Idiomas, familia y euskera: A cada uno lo suyo*. Nafarroako Euskara Zerbitzuak.

Quintas, Marta; Arratibel, Nekane & Barquín, Amelia (2022). «Participación familiar en escuelas con alta presencia de alumnado inmigrante y en desventaja socioeconómica», *REICE. Revista Iberoamericana sobre calidad, eficacia y cambio en educación* 20 (4), 89-105.

Soziolinguistika Klusterra (2022). *Hizkuntzen erabileraren kale neurketa*. Udalerrriak, 2021.

Torrealdai, Juan Mari (1998). *El libro negro del euskera*. Ttartalo.

Urizar, Ane; Barquín, Amelia & Jimenez de Aberasturi, Sara (2023). Gehiegitan galdetzen didate nongoa naizen. Murgiltze programako ikasle etorri berriak eta identitatearen auzia. *Euskera Ikerketa Aldizkaria* 68 (2), 149-181.

Xamar (2006). *Euskara jendea*. Pamiela.

Zalbide, Mikel (2016). Arnasguneak: etorkizuneko erronkak. *Bat Soziolinguistika Aldizkaria* (110), 11-78.

Zalbide, Mikel (2019). Mintzajardunaren egoera eta azken urteotako bilakaera: aurrera begirako erronkak. *Bat Soziolinguistika Aldizkaria* 100 (3), 11-190.

Zapata, Mario (2016). Etorri berrien harrera integral baterako gako nagusiak, gutxiagotutako hizkuntzen testuinguruan. *Bat Soziolinguistika Aldizkaria* 119, 127-147.

Zapata, Mario (2021). Migratzaileen harrera, gutxiagotutako hizkuntzen testuinguruan: Administrazioz kanpoko harrera-eragileak eta hizkuntzen trataera, euskararen eremu geolinguistikoan. *Bat Soziolinguistika Aldizkaria* 102, 11-34.

Zenbait baliabide gehigarri

Zenbait baliabide gehigarri

Karmele Perez eta Amelia Barquín (2026). «Euskara eta kulturartekotasuna hezkuntza komunitatean» programaren markoa.

Mondragon Unibertsitateko Humanitate eta Hezkuntza Zientzien Fakultateak (HUHEZIK) bost bideo labur sortu ditu «Euskara eta kulturartekotasuna hezkuntza komunitatean» programan erabiltzeko. 8-15 minutu arteko bideoak dira. Bideo horietan EKU programaren markoaren azalpena egiten da. Programan parte hartuko duten eragile guztiek behar dute prozesuaren hasieran marko partekatu hori. Bideoek euskarazko eta gaztelaniazko azpitoluek dituzte. Programaren lehen urtean, aholkulari batek errazten du markoaren inguruko saioa, baina hortik aurrera posible da programan parte hartzen duen beste edozein eragilek egitea lan hori. Bideo hauek izan daitezke horretarako baliabide bat.

Hau da bideoen zerrenda:

1. Zer da “Euskara eta kulturartekotasuna” proiektua?
2. Zergatik da garrantzitsua euskara gure herrian?
3. Zer hartu kontuan bizilagun berriekin?
4. Nongoak dira etorkinen seme-alabak?
5. Nola egin prozesua eta zer tresnarekin?

Nola erabili bideoak?

Bost bideoak, ahal dela, saio berean ikusteko sortu dira. Bi orduko saio edo mintegi batean ikusi ahal dira, eta bideo bakoitzaren ondoren elkarriketa sortu daiteke azaldutako ideien inguruan. Pertsona batek gidatuko du saioa, eta elkarriketa sustatuko du. Elkarriketa hori bideratzeko, honako galdera hauek egin daitezke bideo bakoitzaren ondoren:

- Zer iruditu zaizue entzundakoa? Zalantzarik baduzue?
- Zer azpimarratuko zenukete?
- Zein da zuen esperientzia aipatutako gaiarekin?

Bideoak azpitoluekin ikus daitezke. Euskaraz, gaztelaniaz eta ingelesez daude, momentuz. Norbaitek ikusten badu beste hizkuntza batera itzultzeko aukera, ongi etorria izango da. Jarri mesedez harremanetan HUHEZIKo kideekin: kperez@mondragon.edu.

Giro atsegina bilatzen da. Horretarako, garrantzitsua da ekarpen guztiak adeitasunez entzutea, ekarpenarekin ados egon ala ez. Gerta daiteke bidegabekeria sentsazioa, minak eta haserreak agertzea. Entzun, jaso eta ulertzen saiatu behar da, eta aurrera jarraitu, jarrera eraikitzailearekin.

Elkarriketa euskaraz garatuko da eta ez dakitenak gaztelaniaz arituko dira ziur aski. Aldibereko itzulpena bermatuko da. Komeni da aldez aurretik adostea nork egingo duen itzulpena. Telegram aplikazioa erabil daiteke tresna moduan.

Noiz erabili bideoak?

Bideoak kurtso hasieran erabili ahal dira, ikastetxeak antolatutako saio batean, guraso berriekin eta irakasle berriekin.

Beste foro batzuetan ere erabil daitezke: udaletxean, aisialdiko taldeetan...

Nola egin saioaren balorazioa?

Saioaren bukaeran balorazio galdetegia pasatzea komeni da, paperez edota digitalki QR kode baten bidez. Galderak honako hauek izan daitezke:

- Zerekin gelditu zara?
- Zer aldatuko zenuke?
- Zer galdera berri sortu zaizu?
- Zein da une honetan sentitzen duzun emozioa?

Beste aukera bat da saioaren bukaeran bertan dagoen kide bakoitzari hitz bat eskatzea (emozio bat, sentimendu bat), erronda bat eginez. Komeni da saioaren erraztaileak hitz horiek idatziz jasotzea.

Amelia Barquín. ERA Eskolako bideoak
(Nafarroako Eskola Kontseilua. Nafarroako Gobernua).

Euskarabidea - Euskararen Nafar Institutuak eta Nafarroako zenbait toki-erakundek 2020an abiarazi zuten Gurasoen Eskola proiektua, ikastetxean euskara ikasten duten haurren familiei zuzendua. ERA Eskola da, online saioak dituen informazio egokitua emateko bai euskaraz dakiten gurasoei, bai euskaraz ez dakitenei; eta YouTubeko kanalean argitaratuta daude saio horiek: www.youtube.com/c/EraNafarroa/. Bi *playlist* daude bertan: bata euskarazko hitzaldiak ditu, eta besteak, berriz, gaztelaniazkoak. 5-10 minutu inguruko «pilulak» dira. Modu indibidualean nahiz taldean ikus daitezke, eta posible da edukien inguruko elkarrizketak tartekatzea.

Interneten, hiru bideo hauek ikus ditzakezu «Kulturarteko hezkuntza, euskara eta familien hizkuntzak» gaiaren inguruan. Amelia Barquínek eskaintzen ditu azalpenak. (Ikusi hemen: <https://eranafarroa.eus/iii-era-eskola-gurasoentzako-trebakuntza-online/>):

1. Kulturarteko hezkuntza
2. Hizkuntzen bizikidetzak
3. Ume guztiak dira herri honetakoak. Identitate pluralak

Eta gaztelaniaz:

1. Educación intercultural
2. Convivencia lingüística
3. Todos los niños y niñas son de este pueblo, barrio o ciudad. Identidades plurales

Beste bideo interesgarri batzuk ere aurkituko dituzu EKU programaren gaiekin lotuta. Honako hau, adibidez: «Nola lortu, modu erraz batean, gure haurren inguruan euskara gehiago erabil dadin?» (Kike Amonarriz).

**LARRUN 296. Gurasoen parte-hartzea errazten.
Euskara eta kulturartekotasuna.**

Larrun hilabetekariak, Argia aldizkariaren gehigarriak, ale monografiko bat argitaratu zuen Humanitate eta Hezkuntza Zientzien Fakultatean egindako jardunaldi baten ondoren. Monografikoaren izena honako hau da: «Gurasoen parte-hartzea errazten. Euskara eta kulturartekotasuna». Erraz aurkitzen da Interneten. Ale horretan hainbat artikulua daude: batean, EKU programa nola jaio zen azaltzen da; beste batean, programan parte hartutako guraso batzuek azaltzen dute zer ekarpen egin duen EKUk haien ikastetxeetan; hirugarrenean, Telegram aplikazioaren inguruko azalpena ematen da; eta, azkenean, UEMAko teknikari Maialen Zuazok EKUren zenbait alderdi azaltzen ditu.

Hik Hasi aldizkaria (2024, 290 zk.)

Aldizkari honek erreportaje labur eta argigarri bat argitaratu zuen tutoreek beren gelako guraso guztiekin egiten dituzten ikasturte-hasierako bileren inguruan: «Guraso bilera `zaharkituak` berrikusiz». Erreportajea, Zaldibiako eskolako zuzendari Eider Amundarainen eta HUHEZiko irakasle Amelia Barquínen azalpenak jasotzen dira.

EKU programaren gaineko bi artikulua akademiko

- Amelia Barquín & Karmele Perez (2025). Euskara eta kulturartekotasuna uztartzeko esperientzia berria udalerri euskaldunetan. *Euskera ikerketa aldizkaria* 70, 45-82.
- Karmele Perez & Amelia Barquín (2025). Euskera e interculturalidad. El desafío de promover el uso de una lengua minorizada en un contexto multicultural. Language Education and Multilingualism. *The Langscape Journal* 8, 68-82.

Artikulu horietan, labur azaltzen dira EKUren abiapuntua, oinarriak, markoa, tresnak eta egindako ibilbidean ikasitakoak. Biak aurkitu ahal dira interneten.

«Bertakotzea helburu» webgunea. Integrazioaz, inklusioaz... hausnartzeko baliabide bilduma

Zestoako Euskara Zerbitzuak hainbat bideo eta elkarriketa bildu ditu euskararen eta kulturartekotasunaren eremuan gogoeta egiteko. Webgunean dauden baliabide batzuk:

- Nerea Fillat: «Euskara salbatzeko hiltunen azalaren koloreak inporta du»
- Eli Domingez: «Eguneroko arrazakeria egoera ezberdinak ikusgarri jarri nahi izan ditugu»
- Jon Maia: «Euskal Herria B»
- Mahai-ingurua: «Gurasoen partaidetza»
- Amelia Barquín eta Eider Amundarain: «Kurtso hasierako bileraren eraldaketa»
- Nora Palmitano: «Herrian ere eragitea»
- Amelia Barquín: «Kulturarteko hezkuntza, euskara eta familien hizkuntzak»
- Aloña Jauregi eta Eider Amundarain: «Hizkuntzak erraetan: euskara eta elkarbizitza»
- Leo Bueriberi, Oihane Ofogo eta Jon Arantzabal: «Arrazistak gu?»
- Amets Arzallus: «Izatearen kontzientzia hizkuntzaren baitan dago»
- ...

Ur handitan EITBko programa: “Elkarbizitzarako zubiak” (2026-3-17)

Identitatearen gaia da saioaren ardatza eta, zehatzago, identitate pluralen aukera. Atzeritar jatorriko hainbat euskal herritarrek ematen dute testigantza. 53 minutuko saioa da. Erraz aurkitzen da EITBren webgunean.

Hamaika telebista: Euskararen egoera ulertzeko gakoak. Bilduma (2025)

Hamaika Telebistak 11 kapituluko bilduma egin du euskararen egoera ulertzeko gakoak azaltzeko.

1. Diagnostiko berri baterako gakoak.
2. Azken mendeko euskararen historia. Gainbehera, indarberritzea eta geldotze aroa.
3. Hizkuntza-gaitasuna. Hamabi lagunetik batek egiten du errazago euskaraz.
4. Erabilera. Askok erabiltzen da euskara, dagoen gaitasunerako.
5. Atxikimendua. Euskararekiko jarrera positiboa daukagu euskaldunok.
6. Hizkuntza bilakaera. Indartsuagoa da erdalduntzea euskalduntzea baino.
7. Galeraren arrazoiak. Botere egiturek euskara ahultzen dute.
8. Belaunaldi berriak. Gurasoak baino euskaldunago datoz haurrak.
9. Lurraldea eta nagusitasuna. Testuinguruak ez dira neutroak.
10. Arnasguneen garrantzia. Euskara arnasgunerik gabe geratzeko bidean doa.
11. Etorkizunari begira. Olatu berri baten beharra du euskarak.

